

Mužské právo II

PRÁVNÍ MONOGRAFIE

Mužské právo II

Kateřina Šimáčková
Barbara Havelková
Pavla Špondr Večl
(eds.)

 Wolters Kluwer

Vzor citace:

ŠIMÁČKOVÁ, K., HAVELKOVÁ, B., ŠPONDŘ VEČL, P. (eds.) *Mužské právo II*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2025, 996 s.

Právní stav k 30. 6. 2023.

Knihu recenzovali prof. JUDr. PhDr. Jan Wintr, Ph.D.,
a prof. JUDr. PhDr. Veronika Bílková, Ph.D., E.MA.

© Kristýna Abel Benešová, Petra Ali Doláková, Petr Agha, Zuzana Andreska, Andrea Baršová, Daniel Bartoň, Jana Bedaňová, Lucia Berdisová, Aneta Bernardova, Terezie Boková, Markéta Brabcová, Klára Čásková, Šárka Dušková, Zuzana Fellegi, Monika Hanych, Barbara Havelková, Helena Hofmanová, Šárka Homfray, Adéla Horáková, Adéla Hořejší, Pavel Houdek, Eliška Hronová, Jiřina Chmelová, Klára Ille, Petra Kalenská, Kristina Koldinská, Helena Kopa Bončková, Martin Kornel, David Kosař, Jana Kvasnicová, Hana Lupačová, Petra Masopust Šachová, Kateřina Šimáčková, Pavla Špondr Večl, Vendula Kolařík Mezeiová, Věra Nováková, Lucie Obrovská, Sarah Ouředníčková, Sandra Pašková, Eva Petrová, Marek Pivoda, Anna Pospěch Durnová, Petra Presserová, Denisa Skládalová, Kateřina Stojanová, Adéla Šípová, Nicole Štýbnarová, Marína Urbániková, Vojtěch Vomáčka, 2025

ISBN 978-80-286-0038-9 (váz.)

ISBN 978-80-286-0039-6 (e-pub)

ISBN 978-80-286-0040-2 (mobi)

www.wolterskluwer.cz

OBSAH

Krátké představení jednotlivých příspěvků	XXIII
O autorstvu	XXXVI
Seznam použitých zkratk	XLVII
Poděkování	LIV

Nová témata, nové výzvy: Mužské právo bez otazníků	LV
1 Setkávání, debaty a vzájemná inspirace	LVI
2 Sřety uvnitř feminismu – umění spolu produktivně nesouhlasit	LVII
3 Autorstvo Mužského práva	LIX
4 Mužské obavy z feministického hnutí	LX
5 Tentokrát začínáme kritikou ústavnosti	LXII
6 Mužský svět profesí a politiky	LXIII
7 Potřeba kultivace veřejných politik	LXIV
8 Práce	LXV
9 Změny v oblasti rodiny a péče	LXV
10 Co zůstává naším cílem i v této knize	LXVI

ÚSTAVNOST

(Ne)konstitucionalizace genderu v Česku a na Slovensku	1
1 Úvod	1
2 Nekonstitucionalizace a vyhýbavá konstitucionalizace	3
2.1 Ústavní přezkum, přístup ke spravedlnosti a aktivní legitimace ...	3
2.2 Kdo přináší případy? Muži a privilegovaní stěžovatelé	5
2.3 Nekonstitucionalizace: odmítnutí případů jako zjevně neopodstatněných	6
2.4 Vyhýbání se lidskoprávnímu přezkumu	9
2.5 Vyhýbání se „politickým“ a „sociálně citlivým“ záležitostem ...	11
2.6 Proč na nekonstitucionalizaci a vyhýbání se meritů věci záleží ..	14
3 Konstitucionalizace těl a rodin	15
3.1 Těla	15
3.1.1 Slovensko	16
3.1.2 Česko	19
3.2 Rodina	20
3.2.1 Česko	20
3.2.2 Slovensko	23
4 Závěry	25

Ústavnost kvót pro muže a ženy v politice aneb Ostatně soudím, že férové kandidátní listiny mají být zavedeny	27
1 Úvod	27
2 Vhodně zvolená závazná neutrální pravidla pro obsazování žen a mužů na kandidátních listinách (kvóty) jsou v souladu s ústavním pořádkem	29
2.1 Nerovnosti mezi ženami a muži v ČR jak obecně, tak v politice, existují. Rovnost žen a mužů v rozhodování je žádoucí	29
2.2 Definice a terminologie	30
2.3 Mezinárodní kontext, mezinárodní předpisy a instituce	32
2.4 Vnitrostátní kontext, vnitrostátní předpisy a právo na rovnost jako základní lidské právo	35
2.5 Je třeba při přijímání kvót změna ústavního pořádku?	38
2.5.1 Změna deklaratorní, či konstitutivní? Zahraniční zkušenosti	38
2.5.2 Nutnost změny ústavního pořádku v ČR	39
2.6 Test proporcionality, ústavnost konkrétní legislativní úpravy	41
2.6.1 Základní principy	41
2.6.2 Princip způsobilosti naplnění účelu	42
2.6.3 Princip potřeby	43
2.6.4 Princip přiměřenosti	44
2.7 Další opatření	49
2.8 Férová a ústavně konformní listina	50
3 Závěr	54
Kritický pohled na argumentaci Ústavního soudu ve vztahu k právům LGBTQ+ osob a genderovému sebeurčení	55
1 Úvod	56
2 Adopce dětí stejnopohlavními páry	58
3 Uznání zahraničního rozhodnutí o rodičovství	62
4 Sterilizace a ochrana genderové identity	66
5 Závěr	71
Máma a pól: proč stejnopohlavní rodiny v ČR nemají stejná práva jako v Rakousku a Německu a co s tím?	75
1 Vývoj v ČR	77
2 Vývoj v Rakousku	78
3 Vývoj v Německu	84
4 V čem se může Ústavní soud ČR inspirovat?	90
5 Závěr	92

Když rovné zacházení znamená zacházení odlišné: přiměřené úpravy jako nedílná součást zákazu diskriminace na základě pohlaví . . .	95
1 Úvod	95
2 Právo na přiměřené úpravy v českém právním kontextu a mimo něj	97
3 Co ospravedlňuje právo na přiměřené úpravy	101
4 Přiměřené úpravy jako důsledek práva na rovné zacházení a nediskriminaci	103
5 Proč zakotvit právo na přiměřené úpravy explicitně	107
6 Přiměřené úpravy v judikatuře evropských soudů	110
7 Jak a proč vnést přiměřené úpravy na základě pohlaví do české praxe . .	114
8 Závěr	117
NÁSILÍ A TĚLA	
Proč bychom měli zrušit promlčení u sexuálních deliktů	120
1 Co si představit pod sexuálními delikty?	120
2 Délka promlčení v českém právu	121
3 V čem jsou specifika sexuálních deliktů?	122
4 K čemu je promlčení dobré?	126
5 Jaké faktory mají vliv na to, kdy dojde k promlčení?	127
5.1 Charakter dotčeného práva a společenská škodlivost zásahu do něj	127
5.2 Charakter a závažnost způsobené újmy	129
5.3 Možnost poškozeného hájit svá práva a možnost státu trestně stíhat	130
5.4 Postup orgánů veřejné moci a poškozeného	131
5.5 Spáchání dalšího deliktu	132
5.6 Stanovení počátku běhu promlčecí doby	133
6 Plní promlčení u sexuálních deliktů svůj účel?	134
7 Možnosti změny v mezinárodním kontextu	138
8 Rovnováha mezi právy podezřelého a oběti	140
9 Prodloužit, nebo zrušit promlčení sexuálních deliktů?	142
10 Proč dosud nedošlo ke změně?	143
Jak české soudy reflektují domácí násilí v řízeních péče o nezletilé?	145
1 Statistika	145
2 Co je domácí násilí	147
3 Dítě jako svědek domácího násilí	148
4 Řešení domácího násilí	149
5 Reflexe domácího násilí v opatrovnických řízeních	151
6 Jak dál?	156

Znásilnění bez násilí: nová definice trestného činu ve světle současné právní praxe a vědeckého poznání	159
1 Úvod	159
2 Aktuální situace v České republice	160
3 Tonická imobilita: Psychologické a fyziologické důsledky pro oběti	161
3.1 Zamrznutí a sexuální násilí	162
3.2 Omezení a nedostatky stávajících právních definic	163
3.3 Analogie ve vztahu k zamrznutí	164
3.4 Sexuální nátlak: právní rámec a jeho meze	166
4 Nový výklad pojmu bezbrannost?	166
4.1 Světový a evropský kontext redefinice trestného činu znásilnění	167
4.2 Evropský soud pro lidská práva a otázka znásilnění	169
4.3 Souhlas versus nesouhlas: srovnání právních definic	170
4.4 Právní klasifikace znásilnění: úmysl vs. nedbalost	171
4.5 Redefinice trestného činu znásilnění v českém právu	171
4.6 Dokazování absence nesouhlasu	173
5 Závěrečné myšlenky a doporučení	174

#potřebujitorict #zOčídoOči Potřeby obětí sexuálního násilí ve světle restorativních přístupů	175
1 Úvod	176
2 Nechci to slyšet versus potřebuji to říct	177
2.1 Vztah neochoty naslouchat a popírání sexuálního násilí	178
2.2 Další příčiny latence sexuálního násilí	179
3 Restorativní justice: vidím tě a slyším, co říkáš	180
4 Trestám, tedy jsem – jak z toho ven?	184
5 Potenciál restorativních programů	189
6 Restorativní programy v České republice	195
7 Budoucnost restorativně-trestního řízení v ČR	197
8 Restorativní justice jako klín do patriarchálních struktur trestního práva: závěr	200

Hledá se odškodnění pro oběti násilí na ženách. Značka: dostupné, spravedlivé, důstojné.	203
1 Jak vypadá současná praxe odškodňování obětí násilí na ženách?	204
1.1 Téměř k 80 % obětí se žádné odškodnění nedostalo, a pokud přece jen ano, částky odškodnění byly nízké	205
1.2 O odškodnění žádalo velmi málo obětí a čtvrtina těch, které se k tomu odhodlaly, neuspěly	206
1.3 Adhezní řízení je pro poškozené komplikované, nákladné a vykazuje řadu praktických nedostatků	207
1.4 Stran soudů se v adhezním řízení vyskytla řada vzorců	208

2	Proč je tento stav takový, jaký je?	209
2.1	Vliv systémových bariér	209
2.1.1	Bariéry přístupu obětí k odškodnění	209
2.1.2	Bariéry ovlivňující rozhodování a výsledek v adhezním řízení	210
2.1.3	Bariéry stereotypů	211
2.1.4	Právní bariéry	213
2.2	Vliv osobních individuálních bariér	214
3	Proč je tento stav nevyhovující?	215
3.1	Stát má povinnost odškodňovat oběti násilí na ženách	217
3.2	Stát má povinnost zajistit odškodnění již v adhezním řízení ...	218
3.2.1	Povinnost plyne z toho, že došlo k porušení práva na život, zdraví nebo lidskou důstojnost	219
3.2.2	Povinnost plyne z nedostupnosti občanskoprávního řízení jako plnohodnotné varianty získání odškodnění	220
4	Závěr aneb jak vypadá oběť, která v Česku získá odškodnění?	221
Odškodnění nuceně sterilizovaných žen – vítězství s hořkým koncem ..		223
1	Jak to (ne)funguje	225
1.1	Kritický start	226
1.1.1	Dostupná statistická data	226
1.2	Naděje nestačí, chceme odškodněné oběti	228
1.2.1	Každá odškodněná osoba představuje naději	230
2	Důkazní nouze jako důsledek liknavosti státu	230
2.1	Tři kategorie predikující (ne)úspěch	232
2.1.1	Žadatelky s existující zdravotnickou dokumentací	232
2.1.2	Žadatelky, jejichž záznamy byly nenávratně zničeny ...	233
2.1.3	Ženy bez dokumentace z důvodu běhu času	233
2.2	Efektivní, racionální, přesvědčivé, vstřícné a přiměřeně zatěžující ministerstvo	234
2.2.1	Rozklad – právní, nebo psychologický?	236
3	Zkouška trpělivosti pokračuje – ministerstvo nedodrží lhůty	237
3.1	Neočekávaný nápad a personální podstav	238
3.1.1	Řešení v nedohlednu	239
3.2	Pořadí vyřizovaných žádostí připomíná loterii	239
4	Komunikace jako klíč k úspěchu	240
5	Jeden příběh řekne mnoho	242
6	Cesta k cíli	244
Porodnické násilí pokračuje: soudní neklid z mladých žen		245
1	Úvod	245
2	Nedotknutelnost	249

2.1	Právo ženy na volbu okolností porodu	251
2.2	Uměle vytvořená dichotomie zájmů matky a dítěte	254
3	Nález(y)	258
3.1	Na základě zákona	259
3.2	Povinnost žen snést na svém těle zákroky a vystavit se zdravotnímu riziku	260
3.3	Neaplikovatelnost referovaných rozhodnutí	264
3.4	Srovnání s obdobnými životními situacemi	267
4	Vyvažování lidských práv	267
4.1	Dopady „přiměřeného“ prolomení ústavních principů	267
4.2	Proporcionalita	269
5	Závěr	271

K nečekané publicitě minoritního stanoviska k potratům Polek v Česku	273
1 Úvod	274
2 Legislativní ochrana práva na potrat v České republice	275
2.1 Podmínky přerušení těhotenství	275
2.2 Úhrada potratu	275
2.3 Poskytování potratů cizinkám	276
3 Otázka legality poskytování potratů Polkám v České republice je z právního hlediska jednoznačná	276
3.1 Polský vývoj	276
3.2 Rozhodnutí polského Ústavního soudu ve věci potratů	277
3.3 Česká situace – možné důvody odmítnutí provést potrat	279
3.4 Reakce české odborné veřejnosti na polský zákaz potratů	280
3.5 Evropské právo	281
3.6 Vnitrostátní právo	282
3.7 Reakce na stanoviska; dohry	283
4 Drobnými kroky zpět	284

Interrupce v Česku: proč je současná právní úprava nedostačující	287
1 Postoj k interrupcím u nás i ve světě	287
2 Česká právní úprava	288
2.1 Jaké podmínky u nás činí interrupce obtížně dostupnými?	289
3 Hrozí v Čechách omezení stávajícího standardu?	296
4 Poskytuje nám právní řád prostředky, které případným restrikcím zamezují?	299
4.1 Mezinárodní úroveň	300
4.2 Evropská úroveň	301
4.3 Právo EU	303
4.4 Česká ústava a srovnávací perspektiva	304
5 Ochrana a posílení stávajícího standardu je nezbytná	305

Ochrana uprchlíků pronásledovaných z důvodu sexuální orientace a genderové identity v Evropě	307
1 Uprchlíci pronásledováni z důvodu SOGI?	309
1.1 Odkud se berou „SOGI uprchlíci“?	309
1.2 Jak se SOGI stala důvodem pronásledování?	311
2 Sexuální orientace: „věc soukromá“	313
2.1 Lidskoprávní paradigma a evropský kontext	313
2.2 SOGI uprchlíci v evropské judikatuře	315
2.2.1 Fixace na článek 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a „privatizace homosexuality“	315
2.2.2 Ztotožnění konvenčního důvodu s výkonem jednoho práva	319
2.2.3 Argument diskrétností	319
2.2.4 Argument absencí skutečného uplatňování zákonů v praxi	322
2.2.5 Štrasburský obrat?	323
3 Dokaž, že jsi <i>queer</i>	326
3.1 Jak se prokazuje sexuální orientace?	326
3.1.1 Medicinalizace homosexuality: „Máte duševní poruchu“	327
3.1.2 Západní kulturní stereotypy: „Znáte Oscara Wildea?“	328
3.1.3 Linearita a neměnnost identity: „Vy máte manžela a děti?“	330
3.1.4 Dodatečný <i>coming-out</i> : „S tím jdete trochu pozdě“	331
3.2 Přístup Evropského soudu pro lidská práva a Soudního dvora Evropské unie	332
4 Závěr	333

RODINA

Jak brání profesní i společenské stereotypy v nalezení optimálních řešení soudních sporů o děti	337
1 Úvod	338
2 Feministický pohled na tradiční nastavení profesních právnických rolí aneb jak by spory o děti rozhodovala Antigona	341
3 Možné důvody neúspěchu najít dobré konsensuální řešení	345
3.1 Společenská východiska	345
3.2 Právní překážky a typy péče aneb chceme si děti střídat, nebo péči o ně sdílet?	346
3.3 Jediný orgán pečující o děti ve všem	348
3.4 Nedostatečné či nevhodné zapojení dítěte aneb Justice nepřátelská k dětem?	350
4 Cesta k řešení jako potřeba odhalit profesní a sociální stereotypy	352
4.1 Nezbytnost víceoborového přístupu	352

4.2	Stereotypy, předsudky a mýty	353
5	Závěrečné shrnutí	355
Spříznění volbou. Netradiční nemonogamní svazky jako základ rodiny?		
		357
1	Musí být v manželství jen dva?	358
2	Jižní Afrika: univerzálnost práv vs. partikulárnost tradic	362
3	Německo: Když se mění svět, musí se měnit i politika	367
4	Otázky na závěr	372
Nemanželské děti ve 21. století		
		375
1	Úvod	375
2	Rodina jako každá jiná	376
2.1	Geny – alfa a omega, nebo jedna z možností?	377
2.2	Pohlaví, nebo péče – co je víc?	379
3	Dvě kategorie dětí	382
3.1	Hlavní rozdíly	382
3.1.1	Rozvod	382
3.1.2	Úmrtí právního rodiče	382
3.1.3	Úmrtí sociálního rodiče	383
3.1.4	Nemoc nebo úraz dítěte	383
3.1.5	Sociální zabezpečení	383
3.1.6	Majetek rodiny jako celku	384
3.2	Důstojnost	385
3.3	Rodičovská práva nabytá podle cizího práva	387
3.4	Srovnání s postavením dětí nesezdaných párů opačného pohlaví	390
3.5	Nemanželské děti	391
4	Možná řešení	393
5	Závěr	395
Potřebujeme skutečně manželství pro všechny?		
		397
1	<i>Queer</i> teorie a politika rovnosti	398
2	Transformace a paradoxní pokrok	403
3	Rovnost manželství a diverzita sexuálních a vztahových preferencí	407
4	Závěr	408
Splátky hypotečního úvěru a jejich promítnutí do vypořádání společného jmění manželů		
		411
1	Společné jmění manželů jako nástroj zajištění rovnosti manželů	411
2	Socioekonomické faktory – nestejný dopad na ženy a muže	415
3	Splátky hypotečního úvěru na nemovitost obývanou manžely dle Nejvyššího soudu	418

4	Úhrady výlučného dluhu a výdaje manželů na bydlení v jiných situacích	421
5	Smysl právní úpravy a alternativní možné výklady splátek dluhů	424
5.1	Splátky hypotéky budou kompenzovány jako vnos zcela	425
5.2	Splátky hypotéky budou kompenzovány jako vnos zčásti – v rozsahu, ve kterém kryly úhradu jistiny, nebudou se valorizovat ve smyslu § 742 odst. 2 občanského zákoníku	426
5.3	Splátky hypotéky budou kompenzovány jako vnos zčásti – v rozsahu, ve kterém kryly úhradu jistiny, budou se valorizovat dle § 742 odst. 2 občanského zákoníku	427
5.4	Splátky hypotéky nebudou kompenzovány jako vnos, ve vypořádání společného jmění manželů se však promítne zvýšení hodnoty výlučného jmění manžela jako zisk, který je součástí společného jmění manželů	428
5.5	Splátky hypotéky nebudou kompenzovány jako vnos, ve vypořádání společného jmění manželů se nespravedlnost „odstraní“ disparitou podílů	429
6	Závěr	429

PÉČE

Jak právní úprava přispívá k překernímu postavení neformálně pečujících o (nej)starší generaci?

1	Co je to neformální péče	432
1.1	Kdo péči vykonává	434
2	Temporalita neformální péče	435
2.1	Posouzení modelové situace	436
3	Postavení neformálně pečujících v pracovním právu	437
3.1	Dlouhodobé ošetrovné	437
3.2	Zvláštní podmínky některých zaměstnanců	438
3.3	Neplacené volno ve srovnání s rodičovskou dovolenou	439
4	Finanční aspekty neformální péče	440
4.1	Posuzování stupně závislosti	441
5	Když péče skončí	443
6	Závěrem	444

Jaký je přístup státu k nezletilým matkám, pomáhá jim, nebo je spíše trestá?

1	Případ nezletilé dvanáctileté matky	448
2	Právní rámec	449
3	Jaké jsou obecně u nezletilých rodičů faktické a právní otázky k řešení?	451
3.1	Nezletilá matka ve funkční rodině	451

3.2	Nezletilá matka v nefunkční rodině	453
4	Kritický rozbor postupu státních orgánů v úvodním případě dvanáctileté dívky	454
5	Jaký by tedy měl být správný postup – stačily by změny v přístupu odpovědných státních orgánů a jejich pracovníků, změny v dostupných nástrojích, anebo je třeba legislativních změn? . . .	458
Nad kojeneckými ústavami se smráká		461
1	Úvod	461
2	Kojenecké ústavy a jejich kritika Evropským výborem pro sociální práva	462
3	Vývoj legislativní úpravy kojeneckých ústavů v ČR	465
4	Jak se žije dětem v dětských domovech a proč je tato forma péče nežádoucí a překonaná	467
5	Co reálně přinesla novela?	469
6	Co přináší další novela?	472
7	Závěr	472
Jak pandemie ukázala nepřímou genderovou diskriminaci v české sociální ochraně		475
1	Úvod	476
2	Flexibilita vedoucí k prekariátu?	477
3	České sociální zabezpečení ve vztahu k prekariátu	479
3.1	Nemocenské pojištění – flexibilita, nebo past?	479
3.2	Důchodové pojištění – dožiješ se důchodu, ale jakého?	482
4	Postavení osob s pečovatelskými povinnostmi v nepojistných systémech	483
4.1	Nepružná státní sociální podpora	484
4.2	Sociální pomoc – (ne)dostupné služby a loterie neformálních pečujících	484
5	Jak z toho ven?	486
PRÁCE		
Trnitá cesta k rovnému odměňování žen a mužů aneb poznáme práci stejné hodnoty?		489
1	Diskriminace v odměňování vs. GPG	490
1.1	Překážky bránící prosazení rovného odměňování	491
1.1.1	Povinnost rovně odměňovat a předvídatelnost	491
1.1.2	Může zákonná úprava řešit příčiny diskriminace?	493
1.2	Institucionální bariéry: dokazování a postupy inspekce práce . .	494
2	Stejná práce a práce stejné hodnoty: existuje šance na zlepšení?	497
2.1	Koncept stejné práce a práce stejné hodnoty: zákon, praxe vs. judikatura	498

2.2	Diskurs srovnatelných pracovních pozic aneb poznáme práci stejné hodnoty?	500
2.3	Možná doporučení	502
3	Závěr	504

Proč se v Česku neptáme „Kolik vyděláváš?“ aneb (ne)rovnost odměňování žen a mužů a nástroje transparentnosti

1	Úvod	506
2	Je nerovné odměňování v ČR stále problém? Proč potřebujeme transparentnost?	507
2.1	Co je to GPG?	507
2.2	Proč GPG dočasně poklesl?	508
2.3	Nerovné odměňování za stejnou práci	509
3	Transparentnost odměňování: Na co všechno může a má být vidět? ...	510
4	Nástroje k zajištění transparentnosti v soukromém a veřejném sektoru	511
4.1	Transparentnost systému odměňování zaměstnanců	512
4.2	Zveřejňování informací o odměnách v pracovním inzerátu ...	513
4.2.1	Odměňování je na pracovišti tabu	514
4.2.2	Nabízená mzda je vyšší, než dostávají současní zaměstnanci na té samé pozici	515
4.2.3	Personalistu baví vyjednávání	515
4.2.4	Neuvedení platu umožňuje zaměstnavateli vyjít při určení výše odměny ze zkušeností uchazeče ..	516
4.3	Právo na informace na žádost zaměstnance	518
4.4	Doložky mlčenlivosti o výši příjmu	520
4.5	Povinnost podávat zprávy o rozdílech v odměňování aneb <i>naming and shaming</i>	522
4.5.1	Situace v České republice	523
4.5.2	Požadavky směrnice a problematické body transpozice	524
4.6	Mínimální a zaručená mzda	525
5	Specifické nástroje k zajištění transparentnosti odměňování ve veřejném sektoru	526
5.1	Platové tabulky	527
5.2	Svobodný přístup k informacím o příjmech fyzických osob ...	528
6	Závěr	534

Záchranářky a hygienické limity pro zvedání břemen – legitimní ochrana, nebo diskriminace?

1	Úvod	537
2	Rovné zacházení – právní základ a co z toho lze ve vztahu k záchranářkám vyvodit	538
3	Organizace a věcný rámec činnosti zdravotnické záchranné služby ...	541

3.1	Organizace zdravotnické záchranné služby v ČR a její právní základ	541
3.2	Kvalifikační předpoklady záchranáře	542
4	Genderové limity přístupu k pracovní pozici zdravotnický záchranář*ka	543
5	Faktický přístup praxe k vzdělávání a zaměstnávání žen u ZZS a zohledňování fyzických předpokladů uchazečů	545
6	Legitimita odlišných hygienických limitů pro ruční manipulaci s břemeny pro ženy a muže u ZZS	547
7	Závěr	548

VZDĚLÁVÁNÍ

	Dívky se přece nechtějí učit opravovat vázání na lyžích aneb jak české základní školství beztretně diskriminuje dívky	551
1	Stereotypy a diskriminace	552
2	Má právní úprava garantovat dívkám i chlapcům přístup ke stejným vzdělávacím osnovám?	552
3	Zajišťuje česká právní úprava dívkám i chlapcům přístup ke stejným osnovám?	553
3.1	Školský a antidiskriminační zákon	553
3.2	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání	555
3.3	Školní vzdělávací programy	556
3.3.1	Výzkum	556
3.3.2	Stereotypizace a segregace	556
3.3.3	Výsledek výzkumu	559
4	Sleduje dodržování práva dívek na stejné osnovy Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy nebo Česká školní inspekce?	560
5	Závěr	562

	Žáci se zdravotním postižením: Dejme jim taky příležitost vzdělávat se a měnit svět	563
1	Česko v hledání řešení není samo	564
2	Právo na vzdělání: A nebylo by jim lépe v speciální škole, kde jsou pro ně uzpůsobeni?	568
3	Jak uzpůsobit prostředí ve školách pro děti se zdravotním postižením?	572
4	Asistenti pedagoga v českých školách	575
5	Financování asistentů pedagoga a snaha rodičů domoci se bezplatného vzdělání u soudů	577
6	Tak dobře, asistenta dostanete, ale nepočítejte s jeho plným úvazkem	584
7	Systémové porušování práva na vzdělání ve speciálním školství	585
8	Závěr	590

Řešení genderově podmíněného násilí na univerzitách a jeho překážky: příklad Právnické fakulty Univerzity Karlovy	593
1 Úvod	594
2 „Případ Feri“ jako příležitost pro změnu	599
3 Ženský problém – ženská práce	601
4 Privilegia v ohrožení	604
5 Individuální, nebo institucionální problém?	606
5.1 Vnitřní předpisy jako hrozba pro slušně vychované muže	609
5.2 Genderově podmíněné násilí jako problém obětí	611
6 Závěr	612

PROFESE

Umění pokorně čekat: vertikální genderová segregace v českém soudnictví pohledem soudkyň*	615
1 Přehled literatury: gender a kariérní postup v soudnictví	618
1.1 Gender a kariérní postup v soudnictví ve srovnávací perspektivě	618
1.2 Ženy na českých soudech	621
2 Metoda výzkumu a popis sběru dat	627
3 Analýza a interpretace dat: české soudkyně a jejich trnitá cesta na vrchol	628
3.1 Vnímané bariéry a překážky kariérního postupu: rodina, nedostatek ambicí a netransparentní proces povyšování	628
3.2 Kořeny bariér kariérního postupu žen: příroda, volba, nebo útlak?	633
4 Závěr	638

Sexuální obtěžování v české advokacii	643
1 Úvod	644
1.1 O nerovnostech ve společnosti a v advokacii, včetně bagatelizace sexuálního obtěžování	644
1.2 Metoda zkoumání a popis vzorku	646
2 Sexuální obtěžování dle Úmluvy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (Istanbulská úmluva) a antidiskriminačního zákona	646
2.1 Sexuální obtěžování z důvodu pohlaví	648
2.3 Sexuální obtěžování „ <i>quid pro quo</i> “	650
2.4 Pronásledování	651
3 Důvody neřešení sexuálního obtěžování	652
3.1 Hierarchie	652
3.2 Prolínání profesionálního a neformálního prostředí	653
3.3 Bagatelizace	654
3.4 <i>Victim blaming</i>	655

3.5	Absence mechanismů	655
4	Dopady sexuálního obtěžování	656
4.1	Ztráta motivace a menší pracovní výkon	656
4.2	Nefunkčnost kolektivů	656
4.3	Ztráta talentů, fluktuace	657
5	Závěr	658

Ženský spolek v právu: prostor pro ženskou solidaritu, nebo přežitek?		661
1	Je to zbytečné?	663
1.1	Je to zbytečné, protože ženy na tom nejsou jinak než muži	663
1.2	Je to zbytečné, protože o (ne)rovnosti se musí mluvit i s muži	667
2	Je to nebezpečné?	669
2.1	Je to nebezpečné, protože ženský spolek relativizuje úspěchy žen	670
2.2	Je to nebezpečné, protože to je diskriminace mužů	671
3	Je to jen trend, navíc dovezený ze Západu	672
3.1	Je to dovezený trend	673
3.2	Je to trend ze stejné kategorie jako večírky pro ženy	675
4	Závěr	676

Mužský svět diplomacie		679
1	Úvod	679
2	Základní zákonné zakotvení rovných příležitostí v zahraniční službě a problematická místa	680
2.1	Kariérní růst a kam se ztrácejí ženy? Rovné příležitosti podle kariérního řádu pro diplomatické pracovníky	681
2.2	Praxe výběrových řízení k výkonu služby v zahraničí podle kariérního řádu	684
2.3	Cíl kariérního růstu – jak se stát velvyslancem?	686
3	Podmínky výjezdu a práce v zahraničí	688
3.1	Dosažitelnost a pracovní doba	688
3.2	Náhrady zvýšených životních nákladů	689
4	Sladovací opatření	690
5	Mateřství a rodičovství v zahraničí	691
6	Závěr	692

INSTITUTE, VEŘEJNÝ PROSTOR A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ		
Ze života zákonodárkyně – osobní reflexe.		693
1	Senátorkou omylem	694
2	Jak se pracuje ženám v Senátu?	696
3	Jak vypadá ústavní činitel*ka?	697

4	Umlčování političek	698
5	Přála bych si Komisi pro rovnost žen a mužů. Nebude.	699
6	Rovnost žen a mužů v pojetí Podvýboru pro rodinu	700
7	Genderově slepé programové prohlášení vlády	702
8	A co takhle Rada vlády pro rovnost žen a mužů?	703
9	Pokrok v žebříčku EIGE?	705
10	Legislativní pravidla vlády aneb jak je hodnocen dopad legislativních návrhů ve vztahu k rovnosti žen a mužů?	706
11	Koho trápí nespravedlivé rozdíly v odměňování žen a mužů aneb kdo vyřeší <i>gender pay gap</i> ?	708
12	Závěr	709
	Mají ženy práva, jen když je to ekonomicky výhodné?	713
1	Úvod: strukturální omezení emancipační funkce ženských práv	714
2	Čl. 16 odst. 1 písm. e) Úmluvy CEDAW: Právo na rodinné plánování	715
3	Úmluva o manželství a zákaz nucených svazků	719
4	Kapitalistická logika ženských práv	725
5	Závěr – metodologické implikace	728
	Právní odbornost, emoce a genderový veřejný diskurz: debata o zákazu otců u porodu	731
1	Úvod	731
2	Co víme o právní odbornosti, emocích a genderu	734
2.1	Vztah emocí a právní odbornosti	734
2.2	Test proporcionality	738
2.3	Gender	740
3	Metodologie	742
3.1	Popis případu	742
3.2	Data a metodika	744
4	Analýza a interpretace dat	746
4.1	Analýza mediální debaty	746
4.1.1	Je to lidské právo (nebo ne)	747
4.1.2	Posouzení pomocí testu proporcionality	748
4.1.3	Vhodnost, nezbytnost a přiměřenost v užším slova smyslu	749
4.1.4	Soutěžící zájmy a práva žen	749
4.2	Diskuse	753
4.2.1	Přístup právní odbornosti k emocím	753
4.2.2	Gender bez emocí?	756
5	Závěr	759

Sexy, nebo sexistická? Jde při regulaci sexistické reklamy o mravnost, nebo rovnost? Kritická reflexe postupu Nejvyššího správního soudu při posuzování sexistické reklamy	761
1 Úvod	762
2 Judikatorní dialog mezi Krajským soudem v Brně a Nejvyšším správním soudem	764
2.1 Vymezení případu sexistické reklamy	764
2.2 Rozhodnutí Krajského soudu v Brně	765
2.3 Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu	767
2.4 Rozhodování soudů – epilog	768
3 Svoboda projevu a její meze ve vztahu k postihování sexismu v reklamě	770
3.1 Omezení za účelem ochrany mravnosti	772
3.2 Omezení za účelem ochrany práv a svobod druhých – rovnost	775
3.3 Omezení za účelem ochrany práv a svobod druhých – důstojnost	776
4 Závěrem	778
Algoritmická diskriminace: neviditelné nerovnosti ve světě zkreslených dat	781
1 Úvodem	781
2 Vymezení základních pojmů	782
3 Algoritmická diskriminace a její specifika	784
3.1 Rychlost a škála diskriminačních účinků	785
3.2 Skrytá reprodukce lidského faktoru	786
3.3 Zkreslenost vstupních dat a falešné kauzality	789
3.4 Netransparentnost používaných metod	790
4 (Ne)funkční regulační nástroje – politický a právní rámec	792
4.1 Diskriminační důvody: když problémem není kvantita	793
4.2 Diskriminace přímá, nebo nepřímá?	798
4.3 Účinná vymahatelnost antidiskriminačních pravidel	801
5 Algoritmická spravedlnost bez zkratek	803
6 Závěrem	807
Proč muži jednájí o změnách klimatu a ženy chodí pro vodu?	809
1 Ženy pod vlivem klimatických změn	810
2 Mezinárodní úroveň: ženská práva ruku v ruce s ochranou klimatu	814
3 Unijní úroveň: ztracená dekáda	818
4 V ČR jsou klimatické změny genderově neutrální	820
5 (Ne)zastoupení žen při jednání o klimatu	825
6 Závěrem – klimatická krize je genderovou příležitostí	829

Ke koncepčním základům genderové rovnosti a pozitivních opatření ve veřejném rozhodování	831
1 Úvod	831
2 „Genderová“ rovnost a pozitivní opatření ve veřejném rozhodování . . .	832
2.1 „Rovnost žen a mužů“ a „genderová rovnost“	832
2.2 „Diverzita“ a „intersekcionalita“	836
2.3 Formulování požadavků rovnosti	837
3 Genderová „rovnost“ a pozitivní opatření ve veřejném rozhodování . . .	840
3.1 Rovnost „formální“ a „materiální“	840
3.2 Rovnost „příležitostí“ a „výsledku“	844
3.3 „Kritická masa“, „genderová rovnost“ a „genderová parita“ . . .	844
4 Genderová rovnost a „pozitivní opatření“ ve veřejném rozhodování . . .	846
4.1 Kategorizace pozitivních opatření	846
4.2 Postoj mezinárodních kontrolních orgánů	847
5 Genderová rovnost a pozitivní opatření ve „veřejném rozhodování“ . . .	848
5.1 Oblasti uplatnění pozitivních opatření	848
5.2 Použití pozitivních opatření na národních úrovních	849
6 Závěr	850
Men’s Law II	853
Seznam použité literatury a zdrojů	867

KRÁTKÉ PŘEDSTAVENÍ JEDNOTLIVÝCH PŘÍSPĚVKŮ

Kateřina Šimáčková, Barbara Havelková a Pavla Špondr Večl: Nová témata, nové výzvy: Mužské právo bez otazníků. Editorky knihy se v úvodním textu vrací k důvodům, proč je třeba feministická kritika práva, citlivý jazyk i vzájemná podpora žen. Jsou diskutovány názorové proudy a rozpory v rámci feminizmu, a to i na půdorysu představení jednotlivých textů. Text připomíná důležitost vnímání problémů mužů a možné zpětné působení představování požadavků feminizmu a končí výzvou, že jen otevřená diskuse, spravedlivě nastavená pravidla a jejich férová aplikace otvírají možnosti svobodného rozhodování každé lidské bytosti tak, aby si opravdu mohla jít svou vlastní cestou za štěstím.

Ústavnost

Barbara Havelková, Terezie Boková a Lucia Berdisová: (Ne)konstitucionalizace genderu v Česku a na Slovensku. Cílem příspěvku je odpovědět na následující výzkumné otázky: které genderové otázky byly v Česku a na Slovensku konstitucionalizovány a jakým způsobem, ale také které otázky konstitucionalizovány nebyly a proč. Příspěvek konstatuje, že ústavní soudy v obou zemích se zdráhají řešit složitější otázky týkající se genderu. Mnoho případů se tak „nekonstitucionalizuje“, zejména prostřednictvím právního institutu odmítnutí z důvodu zjevné neopodstatněnosti. Často dochází též k „vyhýbavé konstitucionalizaci“ – případ je sice rozhodnut meritorně, ale na základě formalistické argumentace, která se soustředí na procedurální a další „ne-lidskoprávní“ otázky. V obou zemích dosáhly ústavní úrovně zejména témata těl a rodiny. Na Slovensku je kontroverzní otázka reprodukční svobody (potraty), zatímco v Česku se střet odehrává mezi ženami, které chtějí mít kontrolu nad vlastním tělem, a lékařským establishmentem. Co se týká rodiny, v Česku se případy týkaly práv duhových rodin, zatímco na Slovensku došlo k preventivnímu přijetí heteronormativní definice manželství změnou ústavy. Oba soudy nicméně, i ve vyhovujících nálezech, preferují úplnou rodinu založenou manželstvím osob odlišného pohlaví. Celkově se v této oblasti vyznačuje rozhodování Ústavního soudu ČR nekonzistentností: dělá kroky vpřed, ale též kroky zpět a stranou. Ten slovenský spíše přešlapuje na místě a snaží se nalézat „zlaté střední cesty“.

Pavla Špondr Večl: Ústavnost kvót pro muže a ženy v politice aneb Ostatně soudím, že férové kandidátní listiny mají být zavedeny. Příspěvek se věnuje ústavnosti kvót pro sestavování kandidátních listin pro muže a ženy v politice. Zkoumá, za jakých podmínek je možné stanovit tzv. neutrální kvótu, pravidla garantující minimální podíl jak mužů, tak žen na kandidátní listině, tak aby daná úprava byla v souladu s právními předpisy i ústavním pořádkem. Kontext příspěvku rámuje

teze, že nerovnosti mezi ženami a muži v ČR jak obecně, tak v politice existují a též že rovnost žen a mužů v politice je žádoucí. Prostřednictvím představení mezinárodního kontextu, mezinárodních závazků v oblasti lidských práv i zahraničních zkušeností ukazuje možnosti přijímání kvót v politice, představena je také česká legislativa. Tážeme-li se po legalitě kvót, nabízí se dvě základní otázky: 1) Je nutné pro to, aby byla kvótová pravidla pro kandidátní listiny možné zavést, měnit ústavní pořádek? 2) A je-li soulad s ústavním pořádkem vyřešen, za jakých okolností je konkrétní úprava pravidel pro kandidátní listiny ústavně konformní? K zodpovězení druhé otázky aplikuje Ústavním soudem stanovený test proporcionality. V závěru příspěvek představuje další opatření na podporu rovnosti žen a mužů v politice a též vlastní představu tzv. férové a ústavně konformní kandidátní listiny. Závěrem je konstatováno, že vhodně zvolená závazná neutrální pravidla pro obsazování žen a mužů na kandidátních listinách, jako opatření pro prosazování rovnosti žen a mužů v politice, jsou v souladu s ústavním pořádkem.

Helena Hofmannová: Kritický pohled na argumentaci Ústavního soudu ve vztahu k právům LGBTQ+ osob a genderovému sebeurčení. Příspěvek se zabývá přístupem českého Ústavního soudu k postavení a právům LGBTQ+ osob a seznamuje s povahou a důsledky argumentace Ústavního soudu na diskuse o jejich postavení. Text vychází z nálezkové judikatury vydané do dokončení příspěvku (na sklonku roku 2023) a soustředí se v jednotlivých částech na tři tematické otázky této judikatury: adopci stejnopohlavními páry, uznání cizozemských rozhodnutí o osvojení a genderovou identitu. Na základě kritické analýzy příspěvek závěrem shrnuje specifika přístupu českého Ústavního soudu v oblasti sexuální orientace a genderu, jakými je konzervativní přístup, vyhýbání se zahrnutí sexuální orientace mezi zakázané diskriminační důvody, a především nepoužívání metodologie ústavního přezkumu.

Sarah Ouředníčková: Máma a pól: proč stejnopohlavní rodiny v ČR nemají stejná práva jako v Rakousku a Německu a co s tím? Tento příspěvek se ptá, jakou roli hrají zákonodárci a soudy v tom, že se Česká republika nevydala ve stopách svých právně a kulturně příbuzných sousedů Rakouska a Německa a nezrovnoprávnila stejnopohlavní rodiny, přestože je česká populace tradičně liberální vůči právům LGBTQ+ osob. Příspěvek analyzuje roli zákonodárců a soudů ve vývoji práv stejnopohlavních rodin v ČR, v Rakousku a v Německu. Dospívá k závěru, že zásadním rozdílem a důvodem, proč stejnopohlavní rodiny v ČR mají méně práv než v Rakousku a Německu, je absence soudního narovnání práv v ČR a že by Ústavní soud ČR mohl po vzoru svého německého a rakouského protějšku přistoupit k narovnávání práv stejnopohlavních rodin, pokud se k tomu neodhodlá zákonodárci.

Šárka Dušková: Když rovné zacházení znamená zacházení odlišné: přiměřené úpravy jako nedílná součást zákazu diskriminace na základě pohlaví. V příspěvku je argumentováno, že by v českém právním systému mělo být zřetelně ukotveno právo na přiměřené úpravy na základě pohlaví. Vysvětluje nejprve, proč a kdy lze právo na přiměřené úpravy považovat za nedílnou součást zákazu

diskriminace. Obhajuje tezi, že byt' jsou často explicitně příznány jen lidem s postižením, přiměřené úpravy jsou nutné k zajištění rovného zacházení také s jinými skupinami, včetně žen nebo například trans lidí. V druhé části příspěvek ukazuje, že evropské právní standardy, zejména judikatura ESLP a SDEU, již právo na přiměřené úpravy implicitně obsahují. Na závěr diskutuje, za jakých podmínek by toto právo mělo být vtaženo do českého právního řádu.

Násilí a těla

Daniel Bartoň: Proč bychom měli zrušit promlčení u sexuálních deliktů. Příspěvek analyzuje, nakolik současná česká právní úprava promlčení sexuálních deliktů odpovídá situacím, ve kterých se zpravidla nacházejí oběti a pachatelé těchto činů, a hodnotí dostupná řešení, která by mohla vést ke spravedlivějšímu uspořádání. Dospívá k závěru, že účelů standardně sledovaných promlčením a spravedlivějšího nastavení právních vztahů mezi poškozenými, podezřelými a ostatními členy společnosti lze u sexuálních deliktů nejlépe dosáhnout, pokud se promlčení v těchto případech vůbec neuplatní.

Věra Nováková: Jak české soudy reflektují domácí násilí v řízeních péče o nezletilé? Příspěvek se zabývá problematikou opatrovnických sporů, kterým předcházelo domácí násilí ze strany jednoho z rodičů. Na úvodní, teoretickou část navazují konkrétní poznatky z praxe. Zkušenosti ukazují, že na rodiče je nahlíženo jako na v zásadě stejně kompetentní. Domácí násilí bývá identifikováno jako sice škodlivé jednání, které ale bylo „jen mezi rodiči“, rozchodem rodičů bylo ukončeno a k otázce rodičovských kompetencí se nevztahuje. Příspěvek popisuje, nakolik je tento přístup v souladu s platnou právní úpravou a judikaturou. V závěru se příspěvek zamýšlí nad možnými změnami ve stávající praxi a právní úpravě.

Pavel Houdek: Znásilnění bez násilí: nová definice trestného činu ve světle současné právní praxe a vědeckého poznání. Tento text zkoumá právní rámec a společenskou percepci znásilnění, zdůrazňuje nedostatečnost stávajících definic, které přehlíží tonickou imobilitu jako reakci oběti, a debatuje změnu definice směrem k principu „jen ano je ano“. To je přístup, který bere v úvahu nejen fyzické násilí, ale také psychologické reakce obětí, slibuje spravedlivější ochranu a respektování jejich práv. Změna definice se jeví jako nezbytná pro uznání širokého spektra zkušeností obětí, což odráží současné vědecké poznání a právní trendy v EU. Závěrem se zdůrazňuje potřeba mezinárodního a legislativního rozvoje, který by zohlednil tyto nové perspektivy a zajistil důkladnější ochranu obětí.

Petra Masopust Šachová: #potřebujitorict #zOčidoOči Potřeby obětí sexuálního násilí ve světle restorativních přístupů. Příspěvek pojednává o potřebách obětí sexuálního násilí ve vztahu ke konceptu restorativní justice a stávající podoby české trestní justice. Zvláštní důraz a pozornost jsou věnovány potřebě obětí sdělit svůj příběh v bezpečném prostředí. Říct, co se mi stalo, představuje důležitou součást procesu uzdravení. Text poukazuje na dvě zásadní skutečnosti. Za prvé, český trestní systém je příliš orientován na nalezení a potrestání pachatele a dostatečně

nevidí a neslyší, co by potřebovala oběť. Za druhé, paternalistické nastavení (trestního) práva násobí obtíže, s nimiž se oběť sexuálního násilí v procesu nalezení spravedlnosti potýká. Restorativní justice umožňuje překlenout napětí, které mezi stávajícím systémem trestní justice a potřebami obětí vzniká. Restorativní perspektiva a principy jsou příležitostí pro český trestní systém obohatit proces nalézání spravedlnosti o nový rozměr, který je vnímavý a citlivý k potřebám těch, jimž trestný čin vstoupil do života, a současně podporuje přijetí odpovědnosti na straně pachatele a oslovení příčin, které ho k trestné činnosti vedly.

Petra Presserová: Hledá se odškodnění pro oběti násilí na ženách. Značka: dostupné, spravedlivé, důstojné. Příspěvek zkoumá, jak se obětem násilí na ženách v Česku (ne)dostává náhrady nemajetkové újmy v rámci trestního řízení. Nejprve popisuje, jak tato praxe aktuálně vypadá. Při tom se opírá o analýzu 556 pravomocných rozsudků týkajících se tří trestných činů typických pro násilí na ženách (znásilnění, týrání osoby žijící ve společném obydli, nebezpečné pronásledování). Z té vyplývá, že až 80 % těchto obětí žádné odškodnění nezíská. Proto se příspěvek následně zamýšlí nad možnými příčinami tohoto stavu, zejména nad vlivem systémových i individuálních bariér. Nakonec argumentuje, že je stávající situace nežádoucí a nevyhovující, především z pohledu naplňování lidskoprávních závazků státu, a vysvětluje proč.

Sandra Pašková: Odškodnění nuceně sterilizovaných žen – vítězství s hořkým koncem. Příspěvek se zabývá odškodňováním obětí nucených sterilizací, činů prováděných v období mezi lety 1966–2012. Hlavní pozornost je věnována roli Ministerstva zdravotnictví. To je státem pověřeno k provádění odškodňovacího mechanismu účinného od roku 2022. Ministerstvo selhává. Překračuje zákonné lhůty pro vyřízení žádosti, a to až několikanásobně. S žadatelkami komunikuje nevstřícně, klade na ně nepřiměřené nároky a odmítá zohlednit důkazní nouzi. V prokazování hrají stěžejní roli zdravotnické dokumentace, řada nemocnic je nezákonně skartována. Ministerstvo je přesto po ženách vyžaduje a odmítá jiné důkazy. K tomuto stavu významně přispěl stát svým liknavým přístupem k řešení nedobrovolných sterilizací. Důvěra v celý proces je narušená a oběti jsou vystaveny sekundární viktimizaci. Spravedlnost nachází až u soudu, jenž jim většinou dává za pravdu.

Adéla Hořejší: Porodnické násilí pokračuje: soudní neklid z mladých žen. Příspěvek se zabývá otázkou odepírání soudní ochrany ženám, které zažily násilí během porodu. Analýzou konkrétního nálezu Ústavního soudu ukazuje, že soudní moc vystavěla systémovou bariéru, která porodnické násilí legitimizuje. Univerzalitu nedotknutelnosti člověka, do níž spadá i právo na volbu okolností porodu, nález vůči rodičím ženám limitoval způsobem, který ji ve svých reálných důsledcích popírá plně. Soud reprodukoval konstrukt prioritního zájmu nenarozeného dítěte, který definuje lékařská autorita, jako protikladný k zájmu matky pro situace, v nichž žena neposlouchá experta. Příspěvek předkládá kritiku mýtu polaritní zájmů, který nemá oporu ani v zákoně, ani v judikatuře. Ukazuje, že soudní moc odmítla aplikovat svá vlastní pravidla, pokud nepodporují patriarchální ustrnutí, a svévolně rozšiřuje regulaci za účelem disciplinace žen a jejich sexuality.

Aneta Bernardová: K nečekané publicitě minoritního stanoviska k potratům Polek v Česku. Příspěvek se zabývá omezováním přístupu k reprodukčním právům, které ilustruje na příkladu dostupnosti potratů v českých zdravotnických zařízeních pro občanky Polska. Poukazuje na to, že omezování reprodukčních práv se nemusí dít jen formou radikálních změn zákonné úpravy. Příspěvek nejprve uvádí čtenáře do problematiky polského zákazu potratů. V další části příspěvek popisuje protichůdná právní stanoviska odborných organizací, která po rozhodnutí polského Ústavního soudu o potratech zpochybňovala legalitu poskytování zákroku Polkám v Čechách. Následně příspěvek dokládá, že právo na potrat pro občanky EU je jednoznačně stanoveno ve vnitrostátní i evropské právní úpravě. Poukazuje na to, že i přes legalitu potratů pro občanky EU řada zařízení fakticky potraty těmto ženám poskytovat odmítá. V závěru příspěvek varuje před novelizací právní úpravy potratů. Ačkoli není aktuální úprava ideální, snahy o úpravu by mohly vyústit ve faktické ztížení přístupu k potratům.

Kateřina Stojanová: Interrupce v Česku: proč je současná právní úprava nedostačující. Příspěvek na pozadí omezování práva na potrat v USA či sousedním Polsku kriticky zhodnocuje současnou českou právní úpravu přístupu k interrupcím jako jednomu ze zásadních reprodukčních ženských práv. Popisuje řadu let opomíjené legislativní i praktické aspekty, které u nás přístup k interrupcím mnoha ženám znesnadňují, a nastiňuje možná řešení vhodných úprav. Ve své druhé části připomíná zákonodárné iniciativy, které se v minulosti pokoušely o zpřísnění přístupu k tomuto zákroku, a upozorňuje i na rizika současná, která mají stejný záměr. Závěrečná část mapuje prostředky mezinárodního i unijního práva, které jsou teoretickými možnostmi ochrany dosavadní úrovně reprodukční svobody u nás.

Jana Bedaňová: Ochrana uprchlíků pronásledovaných z důvodu sexuální orientace a genderové identity v Evropě. Tento příspěvek uvádí do českého prostředí problematiku uprchlíků pronásledovaných z důvodu sexuální orientace a/či genderové identity. Navzdory harmonizaci definice uprchlíka v unijním právu je pro ně získání azylu v evropských státech obtížné. V řízení o určování uprchlického statusu čelí diskursu „privatizace homosexuality“ a přetrvávající „kultuře nedůvěry“. Tato tvrzení jsou ilustrována na příkladech z praxe jednotlivých států a na analýze judikatury Evropského soudu pro lidská práva a Soudního dvora Evropské unie. Příspěvek poukazuje na problematičnost interpretace termínu „pronásledování“ z mezinárodního uprchlického práva pomocí štrasburského lidskoprávního mechanismu. Dále upozorňuje na neblahou praxi užívání zejména genderových stereotypů a zkrslých představ o sexuálních identitách během posuzování žádostí o azyl.

Rodina

Kateřina Šimáčková: Jak brání profesní i společenské stereotypy v nalezení optimálních řešení soudních sporů o děti. Tradiční patriarchální profesní stereotypy i sociální genderové předsudky mohou předurčovat chování lidí v jejich profesních a rodinných rolích a neumožňují nalezení nejlepšího a komplexního řešení sporu

o děti při rozpadu partnerství rodičů ani respektující přístup k dětské autonomii. Feministické teorie práva a justice založené na literárních archetypech (Antigona, Portia) ukazují tradiční genderovou podmíněnost toho, proč je preferován litigační přístup spíše než hledání smírného řešení. Dále se text zaměřuje na příčiny neúspěchu českého opatrovnického soudnictví při hledání konsensuálních řešení, mezi něž patří tradiční společenské uspořádání, právní, administrativní a organizační překážky, jakož i nepochopení specifických potřeb zúčastněných dětí. Cestou k řešení je multidisciplinární a kooperativní přístup v systému opatrovnické justice a opuštění stereotypů, předsudků a mýtů, které brání nalezení nejlepších řešení.

Andrea Baršová: Spříznění volbou. Netradiční nemonogamní svazky jako základ rodiny? Moderní manželství jako trvalý svazek dvou lidí založený na rovnosti partnerů má krátkou existenci. Změna monogamního patriarchálního svazku muže a ženy v moderní institut byla završena v západní civilizaci teprve ve 2. polovině 20. století. Manželství přestalo své rozšíření na stejnopohlavní páry, čelí však dalším výzvám. Mezi nimi jsou snahy o uznání nemonogamního manželství či jiného právního institutu, který by umožňoval rodinné soužití více než dvou partnerů. Někdy má podobu volání po uznání mnohoženství (polygynie), opírajícího se o náboženství či tradici. Ozývají se však i hlasy po ochraně netradičních nemonogamních svazků bez ohledu na pohlaví, které argumentují lidskou svobodou a rovností či potřebou najít si rodinu i mimo manželství a stávající příbuzenské vztahy. Tato práce je věnována druhému ze zmíněných fenoménů. Na příkladech návrhu na uzákonění mnohomužství v Jihoafrické republice a „společenství odpovědnosti“ (*Verantwortungsgemeinschaft*) v Německu jako nového rodinné právního institutu se snaží porozumět otázkám, které nastolují, včetně toho, co by tyto snahy mohly znamenat pro rovnost žen a mužů.

Adéla Horáková: Nemanželské děti ve 21. století. Stejnopohlavní páry nemohou vstupovat do manželství a nabývat všechna práva a povinnosti s tím spojené. Příspěvek analyzuje, jak tato nerovnoprávnost dopadá na děti, které tyto páry vychovávají, jak se propisuje do jejich životů. Srovnává jejich právní postavení s právním postavením dětí, které vychovávají sezdané páry opačného pohlaví. Odpovídá na otázku, zda dětem stejnopohlavních párů vzniká v důsledku identifikovaných odlišností újma a zda je v jejich zájmu tyto odlišnosti odstranit. (Příspěvek reflektuje stav legislativy před přijetím zákona č. 123/2024 Sb., vytvářejícího nový institut partnerství.)

Petr Agha: Potřebujeme skutečně manželství pro všechny? Tento text se zaměřuje na limity právního přístupu a teoretické základy diskusí o stejnopohlavních manželstvích v České republice. Právo, jako instituce, se snaží stabilizovat a normalizovat všechny aspekty, což zahrnuje i genderovou a sexuální identitu. *Queer* teorie, jako kritický přístup, odmítá normativní charakter práva, ukazuje, že právo není objektivním nástrojem mimo společnost, nýbrž aktivním účastníkem sociální dynamiky. Text přináší možný náhled na to, jak se současné mainstreamové hnutí za rovnost manželství angažuje v udržování heteronormativního paradigmatu genderových rolí a sexuálních identit.

Martin Kornel: Splátky hypotečního úvěru a jejich promítnutí do vypořádání společného jmění manželů. Příspěvek se zabývá pravidly vypořádání společného jmění manželů z pohledu rovnosti mužů a žen v kontextu společného splácení dluhu na hypoteční úvěr jednoho z manželů. První část vysvětlí v širším historickém a geografickém kontextu, jak pravidla manželského majetkového společenství ovlivňují nerovnost mezi mužem a ženou. Poté představí rozhodnutí Nejvyššího soudu, které interpretuje českou právní úpravu vypořádání tak, že při vypořádání manželů se splátky hypotečního úvěru jednoho z nich zohlední jen v rozsahu, ve kterém přesáhnou hypotetické nájemné. Navazující druhá část představí socioekonomická data dokládající, jak takové pravidlo negativně dopadá především na ženy. Třetí část se detailněji zabývá argumenty Nejvyššího soudu, na kterých své rozhodnutí založil. Čtvrtá představí, jak soudní praxe vypořádává investice do cizího bydlení v jiných obdobných situacích. Závěrečná část předkládá alternativní možnosti výkladu zákonných pravidel a argumenty, která a proč lépe odpovídají smyslu a účelu právní úpravy.

Péče

Šárka Homfray: Jak právní úprava přispívá k prekérnímu postavení neformálně pečujících o (nej)starší generaci? Příspěvek se zabývá způsobem, jakým právní úprava pracovního práva a práva sociálního zabezpečení ovlivňuje životní situaci neformálně pečujících. Neformální péči se rozumí péče poskytovaná osobě závislé na podpoře, pomoci a péči jejími blízkými rodinnými příslušníky, příbuznými nebo známými. Péče o blízké osoby je výrazným prekarizačním faktorem, podobně jako mateřství, právní úprava ale na tuto životní situaci reaguje odlišně. Práce shledává nedostatky zejména v nedostatečné ochraně a podpoře neformálně pečujících na trhu práce a v necitlivě nastavené právní úpravě příspěvku na péči v zákoně o sociálních službách. Neformální péče je výrazně genderovaná, nedostatky právní úpravy tedy dopadají výrazně citelněji na ženy než muže. S ohledem na demografické trendy je nezbytné tomuto tématu a postavení tzv. sendvičové generace věnovat vyšší pozornost.

Klára Ille: Jaký je přístup státu k nezletilým matkám, pomáhá jim, nebo je spíše trestá? Příspěvek rozebírá, jaké možnosti podpory a pomoci nezletilým matkám stát nabízí a jak jsou skutečně v praxi využívány. Klade si otázky, zda je pomoc dostatečná, zda je běžná, nebo pouze nahodilá a závisí na subjektivním přístupu konkrétních úředních osob. Tento rozbor znázorňuje na případě dvanáctileté nezletilé matky, která je sama ohroženým dítětem, neboť její rodina je nefunkční, a proto nemůže čerpat pomoc z jejích zdrojů. K nízkému věku matky a deficitům jejího rodinného zázemí zde přistupují další rizikové faktory, které umocňují její znevýhodnění a činí ji velmi zranitelnou – její psychické rozpoložení (bezprostředně po porodu), menšinová etnicita, zdravotní postižení. V závěru příspěvek kriticky hodnotí nástroje státu a jejich využití v praxi (v případě nezletilých matek z nefunkčního rodinného zázemí) od nevhodnějších – sřevení nezletilé matky společně

s jejím dítětem do pěstounské péče, přes méně vhodné – svěřeni do ústavní péče (v ČR výchovné ústavy), až po zcela nevhodné – rozdělení nezletilé matky a dítěte.

Eva Petrová: Nad kojeneckými ústavu se smráká. Příspěvek se zabývá úvahami nad důvody přetrvávající existence kojeneckých ústavů v České republice i ve 20. letech 21. století a odpůrců transformace jejich služeb. Vychází z argumentů kritiků, že určité děti nejsou umístitelné do náhradní rodiny a že jediné ústavy dětem poskytnou odbornou zdravotní péči. Další část popisuje současný stav transformace systému ústavní péče o malé děti a zamýšlí se nad budoucností kojeneckých ústavů. Konečně, příspěvek stručně představuje exkurz do minulosti kolektivních zařízení pro malé děti, které se ocitly mimo péči své biologické rodiny, a srovnává Českou republiku s jinými evropskými zeměmi. Závěrečná část popisuje negativa ústavní péče o malé děti, opírající se o odborné výzkumy, včetně teorie tzv. *attachementu*.

Kristina Koldinská: Jak pandemie ukázala nepřímou genderovou diskriminaci v české sociální ochraně. Příspěvek analyzuje český systém sociální ochrany a jeho fungování nejen během doby pandemie. Český systém sociálního zabezpečení stále patří mezi nejštědřejší na světě, zřejmě přišel čas, aby se i zmodernizoval a osvobodil od dědictví z minulosti, kdy mnoho subsystémů sociálního zabezpečení bylo nastaveno na ženy většinou v dělnických profesích, žijící v manželství, kde živitelem rodiny byl muž, jež zůstaly doma vždy několik let nejdřív se svými dětmi, potom se svými vnoučaty a nakonec se svými rodiči. Příspěvek dochází k závěru, že právní úprava sociálního zabezpečení by měla na změny systémově reagovat tak, aby byla vyloučena možnost, že český systém sociálního zabezpečení nepřímo diskriminuje ženy, jak ukázala nejen pandemie.

Práce

Lucie Obrovská: Trnitá cesta k rovnému odměňování žen a mužů aneb poznáme práci stejné hodnoty? Příspěvek se zabývá příčinami vysokých rozdílů mezi výdělkem českých žen a mužů, analýzou pojmu *stejně práce* v kontextu českého zákoníku práce a souvisejícími problémy. V první části jsou představeny základní neuralgické body bránící možnému zlepšení, a sice vysoká míra netransparentnosti, náhled na odměňování u českých zaměstnavatelů a povaha kontrol inspekce práce. Dále je představena analýza *stejněho odměňování za práci stejné hodnoty*, jakož i rozbor jak zákonné úpravy, tak související judikatury. Druhá část příspěvku nastiňuje možná dílčí řešení a upozorňuje na systémové snahy souvisejícího projektu Ministerstva práce a sociálních věcí.

Eliška Hronová a Helena Kopa Bončková: Proč se v Česku neptáme „Kolik vyděláváš?“ aneb (ne)rovnost odměňování žen a mužů a nástroje transparentnosti. Zavedení transparentnosti odměňování je nezbytným předpokladem pro to, abychom mohli účinně čelit *gender pay gapu*, čili rozdílům v průměrném výdělku mužů a žen, a nerovnému odměňování žen a mužů za stejnou práci. V České republice je situace v oblasti rovného odměňování dlouhodobě neuspokojivá a nástroje transparentnosti nedostatečné. Směrnice Evropského parlamentu a Rady

(EU) 2023/970 ze dne 10. května 2023, kterou se posiluje uplatňování zásady stejné odměny mužů a žen za stejnou práci nebo práci stejné hodnoty prostřednictvím transparentnosti odměňování a mechanismů prosazování, by mohla přinést, pokud bude řádně transponována, žádoucí posun. Příspěvek představuje, v čem všem může transparentnost odměňování spočívat. Ve vazbě na zmíněnou směrnici nejprve rozebírá nástroje, které se uplatňují v soukromé i veřejné sféře, následně se věnuje specifikům sféry veřejné. Nástroje v ní používané slouží primárně k zajištění transparentnosti nakládání s veřejnými prostředky, přispívají ale i k větší transparentnosti postupů při odměňování.

Klára Cásková: Záchranářky a hygienické limity pro zvedání břemen – legitimní ochrana, nebo diskriminace? V úvahách o tom, zda ženy jsou, či nejsou vhodnými adeptkami pro pozici „zdravotnická záchranářka“, se široká škála kvalifikačních předpokladů členů výjezdových posádek zdravotnické záchranné služby často zužuje na pouhé zohledňování jejich fyzické síly. Tento příspěvek se proto zabývá otázkou, zda omezení vyplývající z § 29 nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, jež stanoví maximální váhové limity pro přenášená břemena odlišně pro muže a ženy, lze považovat za legitimní zvýšenou ochranu zdraví žen při jejich práci ve smyslu a v souladu s čl. 29 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, nebo zda je spíše jejich diskriminací. Příspěvek se zamýšlí nad tím, co je cílem dané právní úpravy a jakým způsobem lze uvedení cílů dosáhnout při respektování práva na rovné zacházení.

Vzdělávání

Petra Kalenská: Dívky se přece nechtějí učit opravovat vázání na lyžích aneb jak české základní školství beztrestně diskriminuje dívky. Příspěvek zkoumá genderovou diskriminaci ve vzdělávání na českých základních školách. Analyzuje zákonodárný rámec včetně mezinárodních závazků a následně provádí výzkum školních vzdělávacích programů. Identifikuje šest základních škol, které aplikují odlišné výukové osnovy pro dívky a chlapce, často je dělí do různých skupin pro specifické výukové aktivity. Ukazuje, jak tyto praktiky podkopávají snahy o odstranění genderových stereotypů a porušují právní rámec, který vyžaduje stejný přístup ke vzdělání bez ohledu na pohlaví.

Jiřina Chmelová a Hana Lupačová: Žáci se zdravotním postižením: dejme jim taky příležitost vzdělávat se a měnit svět. Příspěvek se zabývá přístupem dětí s postižením do škol, ať už běžných či speciálních, a konceptem inkluzivního vzdělávání. Příspěvek uvádí zahraniční zkušenosti, statistiky a vyjadřuje obavu, že ze školství vypadávají děti s postižením do „domácího vzdělávání“ nikoli na základě svobodného rozhodnutí rodičů, ale kvůli nastavení školského systému. Ten předpokládá, že se mu přizpůsobí žáci, namísto toho, aby se podmínky ve školách přizpůsobily dětem. Poukazuje na praktické potíže, kterým čelí děti s postižením. Navzdory svým potřebám často nemají školní docházku ve stejném časovém rozsahu jako ostatní děti. Příspěvek popisuje též špatně nastavený systém financování

asistentů pedagoga v běžných školách před rokem 2016 a snahu rodičů se domoci svých práv u soudů. Konečně zmiňuje též to, že ani speciální školství neskýtá pro rodiče adekvátní náhradu. Podle nich protiústavní podzákonná úprava ve speciálních školách mnohdy vede k menší podpoře dětí ve speciálních školách než v běžných. Tato opatření mají dopad do práva dětí se zdravotním postižením na vzdělání, jež ovlivňuje i další život těchto dětí.

Zuzana Andreska: Řešení genderově podmíněného násilí na univerzitách a jeho překážky: příklad Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Tématem příspěvku je řešení genderově podmíněného násilí v akademickém prostředí na úrovni institucí jako nově vznikající agendy správy vysokých škol. Příspěvek metodou případové studie zkoumá, jaká řešení genderově podmíněného násilí byla na Právnické fakultě Univerzity Karlovy přijata k červnu 2022 a jak institucionální řešení reflektují lidé, kteří se podíleli na jeho tvorbě. Teoretický přínos analýzy procesu tvorby institucionálních norem perspektivou socio-právních studií a feministické kritiky práva spočívá v identifikaci několika druhů rezistencí vůči naplňování povinností vytvářet bezpečné studijní a pracovní prostředí regulací genderově podmíněného jednání jako druhu nežádoucího společenského chování prostřednictvím vnitřních předpisů.

Profese

Marína Urbániková, David Kosař a Barbara Havelková: Umění pokorně čekat: vertikální genderová segregace v českém soudnictví pohledem soudkyň. Příspěvek na základě rozhovorů se soudkyněmi z různých českých soudů analyzuje vertikální genderovou segregaci v českém soudnictví i to, jak tento fenomén vnímají samotné soudkyně. Zaměřuje se specificky na (kritickou) sebereflexi soudkyň týkající se jejich situace a kariérních možností a ptá se, zda soudkyně samy interpretují skutečnost, že se ženy na nejvyšší příčky nedostávají ve stejné míře jako muži, jako nespravedlivou (ať již pro sebe osobně nebo ženy obecně). Z rozhovorů se soudkyněmi vyplývá, že i když si velmi dobře uvědomují, co ženy v české justici brzdí, většina z nich považuje současný stav za samozřejmý, nevnímá strukturálně nerovné postavení mužů a žen v české společnosti a v soudnictví jako problém a přijímá důsledky této nerovnosti jako součást svého ženského údělu. Tato racionalizace nedostatečného zastoupení soudkyň v nejvyšších patrech českého soudnictví, absence reflexe jeho hlubších příčin a v některých případech dokonce popírání existence jakékoli genderové nerovnosti nejenže přispívá ke konzervaci *statu quo*, ale napomáhá také jeho reprodukci.

Markéta Brabcová: Sexuální obtěžování v české advokacii. Tento odborný text se zabývá problematikou sexuálního obtěžování v prostředí českých advokátních kanceláří. Věnuje se širšímu kontextu fungování advokacie, včetně hierarchizace prostředí a mocenských struktur a pozic. Analyzuje konkrétní projevy sexuálního obtěžování a poskytuje přehled o formách sexuálního obtěžování, včetně verbálních, neverbálních a fyzických projevů, které se v advokacii mohou

vyskytovat. Zaměřuje se také na dopady sexuálního obtěžování na jednotlivce i pracovní kolektiv. Text práce vychází z rozhovorů, které byly vedeny s osobami působícími v prostředí advokacie v ČR.

Kristýna Abel Benešová: Ženský spolek v právu: prostor pro ženskou solidaritu, nebo přežitek? Příspěvek kategorizuje a vede polemiku s kritikou namířenou na existenci spolku, který sdružuje pouze právničky. Kritické výhrady vůči existenci spolku rozděluje do tří kategorií na výhrady ve smyslu (i) „je to zbytečné“, (ii) „je to nebezpečné“ a (iii) „je to jen trend“. Kritika namířená na existenci spolku se zakládá na nesprávném přesvědčení, že rovnosti mezi ženami a muži bylo již dosaženo, anebo na nepochopení specifických potřeb právniček. Účel spolku příspěvek spatřuje (a) ve vytváření prostoru pro sdílení zkušeností a pojmenovávání potřeb, které ženy v právním prostředí mají, ve (b) zpochybňování, zda východiska – často mužská, ale vydávaná za univerzální – fungují ve stejné míře i pro ženy, a konečně ve (c) vytváření vlastního narativu o tom, co znamená být úspěšnou právní profesionálkou.

Petra Ali Doláková: Mužský svět diplomacie. Příspěvek vychází z tvrzení, že nastavení podmínek zahraniční služby, kariérního postupu a obsazování rozhodovacích pozic v české diplomatické službě nezbytně vede k nízkému zastoupení žen v rozhodovacích pozicích na MZV. Z praktického pohledu popisuje nízkou dostupnost sladčovacích opatření ve službě v zahraničí i pro představené ve službě v ústředí. Popisuje i některá dosažená zlepšení podmínek, jako je umožnění čerpání preventivní péče v těhotenství a péče při porodu během vyslání v zahraničí či rozšiřující se možnosti práce z domova. Příspěvek se opakovaně dotýká praxe politických nominací na posty velvyslanců, která v kontrastu s podmínkami kariérního postupu pro profesionální diplomatky a diplomaty nízké zastoupení žen v rozhodovacích pozicích v české zahraniční službě dále prodlužuje.

Instituce, veřejný prostor a životní prostředí

Adéla Šíповá: Ze života zákonodárkyně – osobní reflexe. Příspěvek poukazuje na vliv nerovného zastoupení žen v politice na kvalitu přijatých předpisů, ať už jde o vyhlášky nebo zákony. V současné době je legislativní proces v převážně mužských rukou. Aktuálně má vláda ve svých řadách už jen jednu ženu. Poslanecká sněmovna má 25 % žen a Senát pak 18 % žen. Takové zastoupení žen nereflexuje potřeby poloviny obyvatel země v potřebném rozsahu, protože nezohledňuje ženskou zkušenost v mnoha oblastech života. A tak je například obtížné zajistit dostatek kapacit v péči o děti nebo seniory, aniž by byly pečující ženy v porovnání s muži nepřiměřeně přetěžovány. Příspěvek se věnuje i obtížím, kterým ženy politicky při své politické práci čelí, ať už jde o jejich obtížnější kariérní růst v rámci politiky, tak jejich nižší viditelnost a obtížnější možnost prosadit typicky ženská témata. Příspěvek je z velké části osobní reflexí ženy, která do Senátu vstoupila bez předchozí politické zkušenosti.

Nicole Štýbnarová: Mají ženy práva, jen když je to ekonomicky výhodné? Příspěvek přibližuje teoretický rámec pro studium vzájemných vazeb mezi

ekonomickými argumenty a logikou a právními intervencemi za účelem zrovnoprávnění pohlaví, zejména z pohledu materiální feministické kritické teorie. V příspěvku jsou předestřeny příklady přijímání zrovnoprávňující legislativy na mezinárodní úrovni, které představují a vysvětlují variace těchto vazeb. V souhrnu příspěvek představuje teoretický i empirický základ pro argument, že ekonomická profitabilita je neodmyslitelnou součástí právního pojetí hodnoty rovnosti pohlaví, a předestírá, proč je tato provázanost součástí trvajících a obnovujících se genderové nerovnosti.

Vendula Kolařík Mezeiová a Anna Durnová: Právní odbornost, emoce a genderový veřejný diskurz: debata o zákazu otců u porodu. Příspěvek se věnuje analýze mediální debaty právnictva ohledně testu proporcionality v souvislosti se zákazem přítomnosti otců u porodu během pandemie covidu-19 v České republice. Zaměřuje se na to, jak právní diskurz pracuje s emocionalitou, a interpretativním přístupem ukazuje, jak jednotlivé skupiny právních odborníků a odborníků rozdílně přistupují k emocím a jak tento přístup souvisí s jejich právně odborným hodnocením zásahů do lidských práv a práv žen. Negativní přístup k emocionalitě, její bagatelizace či marginalizace jejich nositelů a nositelek ze strany právní odbornosti vypovídá o nedostatečném zohledňování genderových, socioekonomických, kulturních a dalších aspektů, které jsou však lidskoprávním otázkám vlastní. Část právnictva tak svým negativním přístupem k emocím vytváří a reprodukuje nerovnosti, které se s těmito aspekty pojí.

Jana Kvasnicová: Sexy, nebo sexistická? Jde při regulaci sexistické reklamy o mravnost, nebo rovnost? Kritická reflexe postupu Nejvyššího správního soudu při posuzování sexistické reklamy. Tématem příspěvku je kritická reflexe judikatorního dialogu Krajského soudu v Brně a Nejvyššího správního soudu při rozhodování případů nezákonnosti sexistické reklamy. Rozsudek Nejvyššího správního potvrdil rozhodnutí krajského soudu, avšak původní odůvodnění nahradil vlastním. Nejvyšší správní soud nahradil argumentaci založenou na ochraně důstojnosti a rovnosti a vyměnil ji za mravnost, kterou posuzuje jako konfliktní zájem ospravedlňující zásah do svobody projevu. Autorka s využitím metod feministické jurisprudence analyzuje, proč je problematické, aby soudy sexismus v reklamě vnímaly jako problém mravnosti namísto rovnosti a důstojnosti.

Marek Pivoda a Monika Hanych: Algoritmická diskriminace: neviditelné nerovnosti ve světě zkreslených dat. Nastavení systémů umělé inteligence často vede k nerovnému, nespravedlivému nebo pokřivenému fungování neviditelných procesů, které ovlivňují životy většiny lidí. Hlavním cílem příspěvku je otevřít debatu o tom, zda, a případně jakým způsobem mají být existující právní nástroje využity v boji proti algoritmické diskriminaci. Příspěvek nejprve popisuje pojem algoritmické diskriminace a shrnuje základní faktory, ze kterých specifčnost diskriminačního algoritmického rozhodování pramení – mezi ně patří rychlost a škála diskriminačních účinků, skrytá reprodukce lidského faktoru, zkreslenost vstupních dat a falešné kauzality a netransparentnost používaných metod. V další části příspěvek vysvětluje, proč je schopnost tradičních právních konceptů účinně a důsledně

postihovat vznikající algoritmické nerovnosti značně limitovaná. Obratem navrhuje revizi existujících právních nástrojů: vůči zakázaným diskriminačním důvodům je třeba přistupovat flexibilně; je vhodné přehodnotit a využít existující koncept nepřímé diskriminace a konečně zavést instituty podporující kolektivní postupy obětí diskriminace. Příspěvek se konečně zamýšlí nad potřebou hlubší redefinice algoritmické spravedlnosti. Férovost algoritmického rozhodování nelze posuzovat pouze na základě formálního vyrovnání „statistických“ nerovností, tj. distribuce výstupů, ale je nutné ji hodnotit rovněž s ohledem na strukturální otázky vstupů. Jako klíčové je vnímáno především zajištění širšího zastoupení žen a ostatních znevýhodňovaných skupin již ve fázi vzdělávání, výzkumu a tvorby samotných algoritmů, stejně jako odhalování ekonomicko-politických zájmů technologických společností a dominantních skupin.

Denisa Skládalová a Vojtěch Vomáčka: Proč muži jednájí o změnách klimatu a ženy chodí pro vodu? Tento příspěvek se zaměřuje na genderové aspekty pojící se s klimatickou změnou. Zdůrazňuje významné rozdíly v tom, jak změna klimatu dopadá na ženy a muže, a kritizuje nedostatečné zohledňování genderového hlediska v klimatických politikách přijímaných na mezinárodní, unijní i národní úrovni. Nedostatečné zastoupení žen v rozhodovacích procesech týkajících se klimatické změny má negativní dopady jak na ochranu klimatu, tak na genderovou rovnost. Ochrana klimatu však zároveň může být příležitostí k nápravě nerovností mezi ženami a muži a k posílení práv žen a dívek jako zranitelných skupin obyvatelstva. Genderové hledisko je proto potřeba integrovat do politik zaměřených na řešení klimatické změny a přijímat opatření, která posílí roli žen v hledání řešení celosvětové klimatické krize.

Zuzana Fellegi: Ke koncepčním základům genderové rovnosti a pozitivních opatření ve veřejném rozhodování. Příspěvek podrobně zkoumá základní koncepty vztahující se k „genderové“ „rovnosti“ a „pozitivním opatřením“ ve „veřejném rozhodování“, na základě jejich kodifikace a interpretace v mezinárodním právu (zejména OSN, RE a EU). Skrze deskriptivní a komparativní analýzu mezinárodních úmluv, doporučení a rozhodnutí mezinárodních kontrolních orgánů analyzuje tyto koncepty a věnuje pozornost vznikajícímu konsenzu v dané oblasti. Výsledky analýzy ukazují, že právo tradičně kladlo důraz na formální rovnost, ale současná úprava uznává historické i přetrvávající znevýhodnění ženy a umožňuje použití opatření pro jejich faktické zrovnoprávnění. Moderní mezinárodní právo a stanoviska mezinárodních kontrolních orgánů umožňují a podporují použití genderových pozitivních opatření, včetně kvót, pokud splňují kritéria legitimacy a proporcionality. Analýza ukazuje, že rovné zastoupení žen ve veřejném rozhodování se stává základní zásadou mezinárodního práva, důležitou pro legitimitu demokracie. Studie zdůrazňuje potřebu upřesňovat uvedené termíny a koncepty pro efektivní diskusi a tvorbu nových norem.

O AUTORSTVU

Kateřina Šimáčková je soudkyní Evropského soudu pro lidská práva. Předtím byla soudkyní Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu a advokátkou. Působila v Evropské komisi pro demokracii prostřednictvím práva (tzv. Benátské komise), Legislativní radě vlády a Výboru pro výběr soudců Soudu pro veřejnou službu Evropské unie. Je členkou vědecké rady právnické fakulty Karlovy univerzity v Praze a Akademického sněmu Akademie věd ČR. Svou publikační a pedagogickou činnost na katedře ústavního práva a politologie Právnické fakulty Masarykovy univerzity zaměřuje zejména na problematiku základních práv a svobod. Vedle řady odborných časopiseckých článků a učebnic je spolueditorkou a spoluautorkou knihy *Mužské právo. Jsou právní pravidla neutrální?* a spoluautorkou knih *Évolution des rapports entre les ordres juridiques de l'Union européenne, international et nationaux*, *Lidská práva starších lidí*, *Budoucnost státu?*, *Lidská práva: (ne)smysl české politiky?*, *Dvacet let Evropské úmluvy v České republice a na Slovensku*, *Komunistické právo* a knižních komentářů zákona o protiprávnosti komunistického režimu, *Listiny základních práv a svobod a občanského zákoníku*.

Barbara Havelková je Associate Professor (docentkou) na Právnické fakultě Oxfordské university a Tutorial Fellow in Law na koleji St Hilda's tamtéž. Je absolventkou Právnické fakulty Univerzity Karlovy (Mgr. 2004, JUDr. 2005), Europa-Institutu Sárské University (LL.M. 2008) a Oxfordské univerzity (MSt 2010, DPhil 2013). Jako stipendistka Fulbright-Masarykova programu navštívila právnické fakulty Harvardu a Michiganské univerzity a jako Emile Noël Fellow právnickou fakultu NYU. Dlouhodobě se věnuje otázkám genderu a práva, feministickým právním studiím, antidiskriminačnímu právu, evropskému a ústavnímu právu a právu post-socialistické transformace. Je autorkou monografie *Gender Equality in Law: Uncovering the Legacies of Czech State Socialism* (Hart/Bloomsbury, 2017) a spolueditorkou a spoluautorkou knihy *Anti-Discrimination Law in Civil Law Jurisdictions* (Oxford University Press, 2019). Jako expertka a akademička působí též v České republice. V letech 2014–2017 působila jako poradkyně předsedy vlády Bohuslava Sobotky. V češtině je autorkou knihy *Rovnost v odměňování žen a mužů* (Auditorium 2010), spoluautorkou *Komentáře k antidiskriminačnímu zákonu* (C. H. Beck 2010 a 2016) a spolueditorkou a autorkou kapitol v knihách *Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci* (SLON 2014) a prvního vydání *Mužského práva* (Wolters Kluwer, 2020).

Pavla Špondr Večl pochází z Brna, žije s rodinou v Praze. Vystudovala sociologii, politologii a právo. Pracovala na Úřadu vlády v Sekci pro lidská práva, během českého předsednictví v roce 2009 vyjednávala za EU v Radě Evropy nebo OSN. Po rodičovské vedla na Ministerstvu práce a sociálních věcí projekt 22 procent

k rovnosti, týkající se rovného odměňování, pracovala jako asistentka soudce a advokátní koncipientka, nyní je advokátkou. Od podzimu 2022 je ombudsmankou Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Dlouhodobě spolupracuje s neziskovým sektorem (např. Liga lidských práv, Fórum 50 %, Otevřená společnost) a akademií (např. NKC-Gender a věda, Sociologický ústav AV ČR nebo genderová studia Fakulty humanitních studií UK), účastní se jednání poradních orgánů vlády či školí v oblasti lidských práv a rovného zacházení a školí o rovnosti, lidských právech a hodnocení dopadů regulace. Má ráda lidi, rodinu, propojování dospělých a dětských světů, sport, politiku, kulturu a víru, pravdu, lásku a naději... a svobodu a rovnost.

Kristýna Abel Benešová v současnosti působí jako právnička Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky (UNHCR), kde se zabývá integrací uprchlíků a uprchlic z Ukrajiny. Po absolvování Právnické fakulty Univerzity Karlovy (Mgr., 2014) a Univerzity v Cambridge (LL.M., 2018) se ochraně základních práv věnovala také na Ministerstvu spravedlnosti, Úřadu vlády a v Evropské komisi. Je spoluzakladatelkou spolku Ženy v právu, který podporuje ženy v právnických profesích, a iniciativy Bez trestu, jež upozorňuje na stereotypní a nesprávné chápání sexualizovaného a domácího násilí, které se promítá také do rozhodovací činnosti soudů.

Petr Agha je vědecký pracovník Ústavu státu a práva AV ČR a odborný asistent katedry politikologie a sociologie Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Zabývá se otázkami střetu mezi právem a politikou. Petr je absolventem University of Antwerp, Queen's University Belfast a Masarykovy univerzity v Brně. Je editorem knih *Human Rights between Law and Politics* (Hart Publishing), *Law, Politics and the Gender Binary* (Routledge) a *Velvet Capitalism* (Routledge).

Petra Ali Doláková je diplomatka a právnička specializující se na oblast lidských práv a mezinárodních mechanismů jejich ochrany, zástupkyně velvyslankyně ČR v Černé Hoře. Působila na Stálé misi ČR u OSN v New Yorku a v Ženevě, mj. za EU předkládala a vedla vyjednávání o rezolucích RLP OSN o právech dítěte, o stavu lidských práv na Barmě/Myanmaru a v KLDR. V letech 2005–2007 místopředsedkyně byra mezinárodní konference ke sjednání Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Členství: projekty vzdělávání o právech dítěte (Deneb – Českobritská o.p.s.), Výbory RVLP pro práva dítěte a pro rovné zastoupení žen v rozhodovacích funkcích a politice, správní rada Fóra 50 %, Porodního domu U Čápa, dozorčí rada české Amnesty International, Výbor odborové organizace zaměstnanců MZV.

Zuzana Andreska vystudovala právo a genderová studia na Univerzitě Karlově. V současné době pracuje jako advokátní koncipientka. Na Sociologickém ústavu Akademie věd se věnuje spolupráci se státní správou v oblasti prosazování genderové rovnosti ve vědě. Ve svém výzkumu se zaměřuje na problematiku rovných příležitostí perspektivou socio-právních studií.

Andrea Baršová se zabývá lidskými právy, migrací, státním občanstvím a genderovými otázkami. Vystudovala historii a právo na Masarykově univerzitě, získala LL.M. ve srovnávacím ústavním právu na Středoevropské univerzitě v Budapešti

a Ph.D. z politologie na Karlově univerzitě. Dlouhodobě působila na Úřadu vlády ČR, v současnosti pracuje na jiném ústředním orgánu státní správy.

Daniel Bartoň je advokátem v Praze a odborným asistentem na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy. Je členem Rady pro rovné příležitosti Univerzity Karlovy a Výboru pro prevenci domácího násilí a násilí na ženách, který je poradním orgánem Rady vlády pro rovnost žen a mužů. Studoval na Právnické fakultě Univerzity Karlovy (Mgr. 2008, Ph.D. 2012 a JUDr. 2013), na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy (Bc. 2010), na University of Cambridge (Hughes Hall, LL.M. 2011), v Athénách (Ethnikon kai Kapodistriakon Panepistimion Athinon) a v Paříži (Institut protestant de théologie, École Pratique des Hautes Études). Ve své advokátní i akademické praxi se zaměřuje na náboženskou svobodu, lidská práva a pomoc obětem trestné činnosti.

Jana Bedaňová působí jako právnička v organizaci Sdružení pro integraci a migraci, o.p.s., kde poskytuje právní poradenství cizincům. Jana v minulosti pracovala jako vedoucí lingvistka české lokalizace pro Apple a Google. Následně vystudovala Právnickou fakultu Univerzity Karlovy se specializací na migrační právo a lidská práva (JUDr.). Během studií prošla stážemi na Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, v Organizaci pro pomoc uprchlíkům a na Ministerstvu zahraničí, kde zpracovávala podklady pro Univerzální periodický přezkum lidských práv. Jana se pravidelně účastní mezinárodních volebních pozorovatelských misí v zahraničí. Ve své právní praxi se zaměřuje zejména na žadatele o mezinárodní ochranu.

Lucia Berdisová působí v Ústavu státu a práva Slovenské akademie věd a vyučuje ústavní právo a profesní etiku na Právnické fakultě Trnavské univerzity. Vystudovala právo a filozofii v Trnavě (Mgr. a Ph.D.) a v Cambridge (LL.M.). V minulosti pracovala jako poradkyně na Ústavním soudu a v oblasti ústavního práva radila i veřejné ochránkyni práv a ministryni spravedlnosti. Od roku 2021–2024 byla členkou Soudní rady Slovenské republiky. Ve výzkumu se věnuje především analytické právní filozofii, ústavnímu soudnictví a profesní etice právníctva.

Aneta Bernardová absolvovala magisterský studijní program v oboru etiky na Oxfordské univerzitě, kde se věnovala mimo jiné etice reprodukčních práv. Předtím vystudovala Právnickou fakultu Univerzity Karlovy, kdy během studia absolvovala pobyty na McGill University v Montrealu, kde se zaměřovala na zdravotnické právo, a na Yale University se zaměřením na bioetiku. Dlouhodobě se věnuje zdravotnickému právu a reprodukčním právům žen.

Terezie Boková je asistentkou místopředsedkyně Ústavního soudu. Předtím působila jako asistentka veřejné ochránkyně práv a na Nejvyšším správním soudu. Právo studovala na Masarykově univerzitě (Mgr., 2018) a na univerzitě v Oxfordu (MJur, 2023). Od roku 2018 je doktorandkou na katedře ústavního práva a politologie Právnické fakulty Masarykovy univerzity. V disertaci se věnuje právu na ochranu novinářských zdrojů, vedle svobody projevu a svobody médií psala i o tématech spojených s azylovým a migračním právem.

Markéta Brabcová je absolventkou Právnické fakulty Univerzity Karlovy, v současné době dokončuje magisterské studium na katedře genderových studií

Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy. Dlouhodobě se profesně zaměřuje na oblast genderové rovnosti, zejména na problematiku genderově podmíněného násilí a sexuálního obtěžování. Momentálně působí v organizaci Konsent.

Klára Čásková je od roku 2010 soudkyní Okresního soudu v Blansku, v roce 2022 byla dočasně přidělena ke Krajskému soudu v Brně a pracuje na civilním odvolacím úseku. Před svým jmenováním soudkyní působila jako justiční čekatelka, advokátní koncipientka a krátce i jako právnička-specialistka pro devizovou oblast v České národní bance. Vystudovala Právnickou fakultu Masarykovy univerzity a Fakultu sociálních studií Masarykovy univerzity (obor sociologie – žurnalistika). Absolvovala též postgraduální studium v Itálii na European College of Parma (obor evropské právo, ekonomie a politika).

Šárka Dušková je právní ředitelkou neziskové lidskoprávní organizace Validity Foundation (Mental Disability Advocacy Centre). Absolvovala Právnickou fakultu a Fakultu sociálních studií Masarykovy Univerzity a doktorát získala na Právnické fakultě a Centru pro lidská práva Univerzity v Essexu. Dlouhodobě se zaměřuje na ochranu práv zranitelných skupin. Je mimo jiné spoluautorkou akademického *Komentáře k Úmluvě o právech dítěte* (Wolters Kluwer 2021) a publikace *Trampoty s pohlavím: sociální a právní aspekty života intersex lidí* (Wolters Kluwer 2023).

Zuzana Fellegi je právnička a politoložka specializující se na lidská práva. Je absolventkou Právnické fakulty Univerzity Karlovy, Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košicích, Muhlenberg College v USA, Humboldtovy univerzity v Německu a Sciences-Po a l'ENA ve Francii. Dříve pracovala v oblasti justice a vnitřních věcí pro Evropskou komisi a jako generální ředitelka pro lidská práva a menšiny Úřadu vlády SR. V současnosti je členkou mezinárodního Konsorcia pro politický výzkum (ECPR) a jeho Stálé skupiny pro gender a politiku (ECPG), mezinárodní sítě Gender v diplomacii (GenDip), poradního Výboru vlády ČR pro vyrovnané zastoupení žen a mužů v politice a rozhodovacích pozicích, Genderové expertní komory ČR (GEK ČR), české sítě Expertek na zahraniční politiku a spolku Ženy v právu. V akademické sféře působila jako editorka speciálního vydání *Ženy a politická moc* časopisu *Women's Studies International Forum (WSIF)* a aktuálně je členkou Redakční rady časopisu *European Journal of Politics and Gender (EJPG)*. Její články byly publikovány v prestižních časopisech, včetně *WSIF*, *EJPG*, *Politics & Gender*, *The Hague Journal of Diplomacy*, v konferenčních sbornících i knižních publikacích.

Monika Hanych vede analytický tým Ústavního soudu. Dříve působila například v Kanceláři vládního zmocněnce pro zastupování před Evropským soudem pro lidská práva nebo v Kanceláři veřejné ochránkyně práv. Vedla českou delegaci při vyjednávání mezinárodní úmluvy o lidských právech a umělé inteligenci v expertním výboru Rady Evropy. Je členkou Výboru pro lidská práva a moderní technologie Rady vlády pro lidská práva. Publikuje a přednáší zejména v oblastech mediálního práva, lidských práv, nových technologií a rétoriky pro právníky na Fakultě sociálních studií a Právnické fakultě Masarykovy univerzity nebo pro odborné instituce. Je laureátkou ocenění Fiamma pro inspirativní právničky. Ve volném čase se s komunitou Sant'Egidio věnuje lidem bez domova a na okraji společnosti.

Helena Hofmannová je profesorkou ústavního práva a státovědy na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Je absolventkou téže Právnické fakulty a působila jako vědecký pracovník na Michigan University School of Law a New York University School of Law. Dlouhodobě zastupuje Českou republiku v poradních orgánech Rady Evropy (Poradní výbor k Rámcové úmluvě o ochraně národnostních menšin, Evropská komise proti rasismu a netoleranci). Je ředitelkou Centra pro konstitucionalismus a lidská práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Ve své publikační činnosti se zaměřuje na problematiku konstitucionalismu a demokracie, lidských práv a ústavního přezkumu. Je mj. autorkou knihy *Zákonné bezpráví* (Auditorium, 2011) či *Útěk před demokracií* (Auditorium, 2022). V angličtině je spoluautorkou kapitol v monografii *European Societies, Migration, and the Law* (Cambridge University Press, 2020) či *Normativity and Diversity in Family Law* (Springer, 2021).

Šárka Homfray vystudovala práva na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a genderová studia na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy, na této fakultě studuje v doktorském programu Studia občanského sektoru. Od roku 2017 pracuje jako právnička Odborového svazu státních orgánů a organizací, kde se věnuje zejména právnímu poradenství v oblasti státní služby a pracovního práva, kolektivního vyjednávání a platového odměňování. V březnu 2023 byla zvolena II. místopředsdkyní tohoto odborového svazu. Je místopředsdkyní Výboru ČMKOS pro rovné příležitosti žen a mužů a členkou Women's Committee Evropské odborové konfederace (ETUC). V roce 2022 vydala soubor feministických esejí nazvaný *Proč jsme tak naštvané?* a od stejného roku je spoluautorkou podcastu *PAY GAP* o genderových aspektech trhu práce.

Adéla Horáková je advokátka a také právní poradkyně české iniciativy Jsme fér, která vede celospolečenskou diskuzi o manželství stejnopohlavních párů. Je absolventkou magisterského studia práv (2004) a složila rigorózní zkoušku (2011). Strávila 12 let v mezinárodních advokátních kancelářích (Clifford Chance, Gide Loyrette Nouel, Dentons) a dosáhla v nich vedoucích pozic. Poté se stala manažerkou všech 20 evropských poboček firmy Dentons v oblasti pro bono advokacie. V současné době se zaměřuje na odstraňování diskriminace stejnopohlavních párů a jejich dětí.

Adéla Hořejší vystudovala Právnickou fakultu Univerzity Karlovy a je advokátkou. Jádrem jejího odborného zájmu je celistvost člověka a mocenské asymetrie v kultuře i mezi jednotlivci. Je expertkou na sexuální násilí, zejména v porodnickém systému. Před Evropským soudem pro lidská práva vedla spor se státem o domácí porody (*Dubská a Krejzová proti České republice*), před národními soudy zastupuje oběti porodnického násilí, včetně porodních asistentek a žen, které jsou vystaveny trestní represí pro volbu domácího porodu. Je také spoluzakladatelkou Institutu pro restorativní justici, která usiluje o změnu perspektivy trestního řízení, ošetření potřeb obětí a podporu pachatele ve skutečném přijetí odpovědnosti. Mezinárodní investigativci Balkan Insight ji zařadili mezi Hrdiny roku 2023 za způsob zastupování a ochranu obětí znásilnění v české kauze MeToo.

Pavel Houdek vystudoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy. Dlouhodobě se věnuje problematice násilí, sexualizovaného násilí a znásilnění a možnostem jejich prevence. Působí jako publicista, autor, pedagog a aktivista. Vyučuje na soukromé vysoké škole Ambis. Je autorem bestselleru *Moderní sebeobrana* (Euromedia, 2022), který přibližuje široké veřejnosti evidence-based strategie, jak předcházet násilí a jak se mu bránit. Jeho knižní rozhovor je součástí sborníku *Odolná společnost* (wo-men, 2023).

Eliška Hronová pracuje od roku 2016 v Kanceláři vládního zmocněnce pro zastupování ČR před Evropským soudem pro lidská práva, kde se věnuje hlavně implementaci rozhodnutí mezinárodních orgánů na vnitrostátní úrovni. Předtím působila v Sekci pro lidská práva Úřadu vlády ČR. Na své *alma mater*, Právnické fakultě Univerzity Karlovy, vyučuje jako externistka dovednostní předměty se zaměřením na lidská práva. Profesionálně se zabývá především rovností žen a mužů na trhu práce a špatným zacházením. Od roku 2023 zastává pozici předsedkyně odborové organizace Platforma na Ministerstvu spravedlnosti.

Jiřina Chmelová je od roku 2024 soudkyní Nejvyššího správního soudu. Před svým jmenováním soudkyní byla více než deset let spolupracující advokátkou v PRK Partners s.r.o. advokátní kancelář, kde se specializovala na správní právo a soudní spory. V letech 2006–2010 byla asistentkou soudce Nejvyššího správního soudu. Vedle studia práv vystudovala též filozofii.

Klára Ille vystudovala Právnickou fakultu Univerzity Palackého v Olomouci. Po působení v advokacii se od roku 2005 jako právnička Kanceláře veřejného ochránce práv specializuje na oblast ochrany práv dětí. Věnuje se zejména sociálně-právní ochraně dětí, tedy péči o ohrožené děti, náhradní rodinné péči a ústavní výchově. V poslední době se v rámci dohledu nad místy, kde se nacházejí osoby omezené na svobodě, a monitorování práv lidí s postižením podílela na sérii návštěv dětských domovů pro děti do tří let neboli tzv. „kojeneckých ústavů“ a z nich vyplývajících doporučení systémových opatření. Absolvovala výcvik mediace u Asociace mediátorů ČR. Věnuje se lektorské a také publikační činnosti.

Petra Kalenská vystudovala doktorský program Mezinárodní právo veřejné na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a mezinárodní právo lidských práv na Univerzitě Lund. Ve své disertaci zpracovala právo na vzdělání z hlediska rasové diskriminace. Vyučuje na Pedagogické fakultě Sociálně právní ochranu. V pracovním životě působila na Úřadě vlády na odboru lidských práv a ochrany menšin a odboru rovnosti žen a mužů. Poté se začala věnovat právu životního prostředí ve Frank Bold Society. V současnosti vede programový tým v Greenpeace ČR. V rámci svých dobrovolnických aktivit založila lidskoprávní platformu MNOHO SVĚTŮ v Jilemnici. Zabývá se tématy lidských práv, rovnosti žen a mužů, diskriminace, lidskoprávního vzdělávání a zelené modernizace.

Vendula Kolařík Mezeiová je absolventkou magisterského studia na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a LLM programu Zdraví, právo a společnost na univerzitě v Bristolu. Ve svém doktorském výzkumu v Centru sociologicko-právních studií na Oxfordské univerzitě se věnuje sociologii práva a kvalitativnímu výzkumu

na případech souvisejících se zdravím. V mnohém čerpá ze svých zkušeností, které získala během justiční asistentké praxe na Nejvyšším správním soudě zakončené justiční zkouškou, během výzkumné práce v sociologickém výzkumném projektu Reactor na Vídeňské univerzitě, ale i jako právní konzultantka v Evropské komisi v oblasti prevence a podpory zdraví.

Kristina Koldinská je profesorkou práva sociálního zabezpečení a pracovního práva na Právnické fakultě Univerzity Karlovy. Od roku 1997 působí na katedře pracovního práva a práva sociálního zabezpečení, kde vyučuje právo sociálního zabezpečení a pracovní právo a garantuje a vede kurzy o diskriminaci a migraci, které souvisejí se sociálním právem. Hojně publikuje v České republice i v zahraničí, v různých zahraničních nakladatelstvích a právních časopisech. Mezi její výzkumné zájmy patří rovnost žen a mužů, diskriminace obecně, sociální právo EU, koordinace sociálního zabezpečení, sociální pomoc. Je členkou European network of legal experts in gender and non-discrimination a MoveS network (Free movement and coordination of social security), což jsou dlouhodobé projekty vedené prestižními evropskými univerzitami a financované Komisí EU. Je členkou Legislativní rady vlády ČR, Vědecké rady Univerzity Karlovy, Vědecké rady Právnické fakulty Univerzity Karlovy a kolegií děkana Právnické fakulty Univerzity Karlovy.

Helena Kopa Bončková je dlouholetou asistentkou soudce a bývalého předsedy Nejvyššího správního soudu, současně vyučuje evropské právo na Katedře mezinárodního a evropského práva Právnické fakulty Univerzity Palackého. Toho času je šťastně na rodičovské dovolené. V minulosti působila jako poradkyně pro evropské právo a asistentka předsedkyně Nejvyššího soudu. Absolvovala stáže u soudců Soudního dvora Evropské unie a studijní program zaměřený na evropskou litigaci na Univerzitě v Lucemburku. Ve své odborné činnosti se zaměřuje na aplikaci unijního práva českými soudy a systém ochrany základních práv v EU.

Martin Kornel je advokát a odborný asistent na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Je absolventem téže fakulty (Mgr. 2008, Ph.D. 2013). Jako akademik i praktik se věnuje především tématům rodinného a občanského práva, ochrany lidských práv a specificky práv dětí. Je mj. spoluautorem *Komentáře k občanskému zákoníku II. Rodinné právo* (C. H. Beck, 2020), učebnice *Rodinné právo* (C. H. Beck, 2022) a autorem či spoluautorem několika desítek článků a knižních kapitol.

David Kosař je profesorem ústavního práva na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Studoval na Masarykově univerzitě, Středoevropské univerzitě a New York University School of Law. V minulosti působil jako asistent soudce Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu či jako ustanovený expert v mezinárodní investiční arbitráži. Získal ocenění Právník roku 2016 (v kategorii Občanská a lidská práva a právo ústavní). Je spoluautorem velkých *komentářů k Evropské úmluvě o lidských právech* (C. H. Beck, 2012) a *k Listině základních práv a svobod* (Leges, 2022). Ve své publikační činnosti se zaměřuje na ústavní právo a teorii, justici a lidská práva. V oblasti soudnictví získal dva prestižní granty Evropské výzkumné rady na výzkum fungování soudcovské samosprávy a neformálních institucí ovlivňujících soudní moc.

Jana Kvasnicová vystudovala právo, genderová studia a sociální antropologii a nyní je doktorandkou na katedře ústavního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity, kde se věnuje tématu regulace sexismu v reklamě a konfliktu svobody projevu a rovnosti. Podílí se i na výuce předmětu *Klinika antidiskriminačního práva* realizovaného ve spolupráci mezi Kanceláří veřejného ochránce práv a Právnickou fakultou Masarykovy univerzity. Spolupracovala rovněž na výuce předmětu *Gender a právo* vyučovaného na Fakultě sociálních studií Masarykovy univerzity. Celý svůj profesní život zasvětila antidiskriminačnímu právu jako právnička a vedoucí odboru rovného zacházení Kanceláře veřejného ochránce práv. Spolu s Jiřím Šamánkem je vedoucí autorského kolektivu *komentáře k antidiskriminačnímu zákonu* vydaného nakladatelstvím Wolters Kluwer, a. s.

Hana Lupačová je právničkou v Kanceláři veřejného ochránce práv. Je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity (Mgr. 2006) a Paneurópské vysoké školy práva v Bratislavě (Ph.D.). Věnuje se cizineckému a azylovému právu a vyučuje v klinice uprchlického práva. Působila v neziskovém sektoru (SOZE), na Nejvyšším správním soudě i Ústavním soudě, krátkodobě i u Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky v Praze. V češtině je spoluautorkou *Komentáře zákona o azylu* (2010), v angličtině je spoluautorkou monografie *IEL: Migration law in the Czech Republic* a podílela se na analýzách pro soudce vydávaných Mezinárodní asociací soudců azylového a migračního práva (IARMJ). Je spoluzakladatelkou spolku *Rodiče pro děti s autismem*, z. s.

Petra Masopust Šachová je expertkou na restorativní justici a usiluje o její široké zapojení do českého trestního práva jak na teoretické úrovni, tak v praxi. Je spoluzakladatelkou a předsedkyní Institutu pro restorativní justici a tajemnicí European Forum for Restorative Justice. Na Právnické fakultě Univerzity Palackého, kde zavedla první ucelený předmět o restorativní justici v ČR, působí jako výzkumná pracovnice. Je členkou Pracovní skupiny pro efektivní trestní justici pod Radou vlády pro lidská práva. Absolvovala Právnickou fakultu Univerzity Karlovy (Mgr. 2006, JUDr. 2008) a doktorské studium na Právnické fakultě Masarykovy Univerzity (2017). Jako advokátka dlouhodobě působila v neziskovém sektoru, zejména ve spolupráci s organizací *Člověk v tísni*. Je autorkou monografie *Restorativní přístupy při řešení trestné činnosti* (C. H. Beck, 2019). Na dané téma pravidelně publikuje a přednáší v České republice i v zahraničí.

Věra Nováková od r. 2004 působila jako právní čekatelka a od r. 2007 byla jmenována státní zástupkyní. Její specializací byla trestná činnost mládeže a na mládeži, domácí násilí a sexuálně motivovaná trestná činnost, sociálně-právní ochrana dětí, dozor nad místy, kde je vykonávána ústavní výchova, a obecná netrestní působnost, zejména omezení svéprávnosti a detenční řízení. V letech 2007–2015 vykonávala jako dobrovolnice právní poradenství pro oběti trestných činů v liberecké pobožce Bílého kruhu bezpečí. Od roku 2016 je samostatnou advokátkou v Liberci a v Praze, specializuje se na rodinné a trestní právo, zejména na zastupování zvláště zranitelných obětí.

Lucie Obrovská je právničkou odboru rovného zacházení Kanceláře veřejného ochránce práv, externě pracuje pro projekt *Rovná odměna* Ministerstva práce

a sociálních věcí. Věnuje se lektorské, přednáškové a publikační činnosti zejména v oblasti školského a antidiskriminačního práva, jakož i v související pracovněprávní agendě. V postgraduálním studiu se věnovala historii práva. Je členkou Konsorcia pomoci při Janáčkově akademii múzických umění.

Sarah Ouředníčková je doktorandkou na Právnické fakultě Oxfordské univerzity, kde se věnuje tématu práv LGBTQ+ osob. Je absolventkou Oxfordské univerzity (MJur, 2023) a Právnické fakulty Masarykovy univerzity (Mgr., 2022). Byla mj. stážistkou na Ústavním soudě a během doktorátu vyučující (Graduate Teacher) na Oxfordské univerzitě a asistentkou na Bonavero Institute of Human Rights Oxfordské univerzity. S Davidem Kosařem publikovala článek *Responsive Judicial Review „Light” in Central and Eastern Europe* v *Review of Central and East European Law* a je spoluautorkou blogů, zejména na téma práv LGBTQ+ osob.

Sandra Pašková vystudovala Právnickou fakultu Masarykovy univerzity (2018). Věnuje se oblasti reprodukčních práv a zdravotnického práva. Na své alma mater jej vyučuje pro studentstvo práv i medicíny. V roce 2017 vystoupila na půdě OSN v Ženevě s problematikou porušování práv v oblasti porodnictví a psychiatrie. Následně se zasadila o prosazení zákona o odškodnění obětí nedobrovolných sterilizací, jehož je spoluautorkou. Pracuje jako právnička v nevládní organizaci Liga lidských práv. Je členkou Výboru proti mučení Rady vlády pro lidská práva a Pracovní skupiny k porodnictví Rady vlády pro rovnost žen a mužů.

Eva Petrová je zástupkyní vládního zmocněnce pro zastupování České republiky před Evropským soudem pro lidská práva. Je absolventkou Právnické fakulty Univerzity Karlovy. Dlouhodobě se věnuje ochraně práv dětí. V oblasti implementace rozhodnutí lidskoprávních orgánů aktuálně usiluje zejména o legislativní ukotvení nepřijatelnosti tělesného trestání dětí a deinstitucionalizaci péče o malé děti. Je předsedkyní vládního Výboru pro práva dítěte a členkou Spolku rodinněprávních a opatrovnických soudců. Přednáší na Justiční akademii a Právnické fakultě Masarykovy univerzity.

Marek Pivoda působí jako asistent soudce Ústavního soudu. Právo studoval na Masarykově univerzitě (Mgr., 2019) a na univerzitě v Oxfordu (MPhil, 2022). Je rovněž doktorand a odborný pracovník na katedře ústavního práva a politologie Právnické fakulty Masarykovy univerzity. Zajímá se o soudy, ústavní právo Evropské unie a kritickou právní vědu (CLS).

Anna Durnová je profesorkou politické sociologie na Universität Wien, specializuje se na roli emocí v demokratických společnostech. Získala habilitaci na Sciences PO v Paříži a je Faculty Fellow na Yale University Center for Cultural Sociology. V roce 2019 obdržela Cenu města Vídně za výzkum a působila na Univerzitě Karlově nebo Univerzitě v Lyonu. Je známá svou prací na téma emocí v politice a publikovala několik knih, včetně *The Politics of Intimacy* (2018) a *Understanding Emotions in Post-Factual Politics* (2019). Kromě vědecké práce přispívá publicisticky do různých periodik a do diskusních pořadů České televize a Českého rozhlasu. V roce 2022 vydala populárně-naučnou knihu pro děti *Proč existují sprostá slova* a její feministická divadelní hra *Hodina ženy* byla uvedena divadlem Feste.

Petra Presserová vede právní služby v organizaci proFem – centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o. p. s. Zde se věnuje především přímému právnímu poradenství obětem domácího a sexuálního násilí či obtěžování, ale také výzkumným a mezinárodním aktivitám. Podílela se na budování prvního komplexního centra pomoci obětem sexuálního násilí v České republice s názvem PORT, které tato organizace otevřela v lednu 2024. Dokončuje doktorské studium na Právnické fakultě Univerzity Karlovy, během kterého se zabývá násilím na ženách z pohledu mezinárodního práva veřejného. Má zkušenosti z Kanceláře veřejného ochránce práv nebo OSN, kde z pozice mladé delegátky v letech 2017 a 2018 zastupovala hlas české mládeže. Přednáší a přispívala například do *Praktického komentáře k antidiskriminačnímu zákonu* (2023).

Denisa Skládalová je právničkou zaměřující se na správní právo a právo životního prostředí. Studovala na Masarykově univerzitě (Mgr. 2020, JUDr. 2022) a na Utrecht University (LL.M. 2024). Věnuje se zejména problematice správního soudnictví, tématem přístupu ke správním soudům se zabývá v rámci doktorského studia. Působila rovněž jako asistentka soudkyně Nejvyššího správního soudu. V současnosti se zajímá o otázky týkající se propojení práva, udržitelného rozvoje a klimatické změny, jako je klimatická litigace nebo nefinanční reporting korporací.

Kateřina Stojanová je studentkou Právnické fakulty Univerzity Karlovy, odbornou stážistkou na Ministerstvu spravedlnosti a asistentkou poslankyně Parlamentu ČR. Během studií absolvovala stáže v advokacii, v soudnictví i v neziskovém sektoru a přispívala do fakultních ústavněprávních sborníků. Je členkou Zastupitelstva Ústeckého kraje a jeho Výboru pro zdravotnictví za Českou pirátskou stranu.

Adéla Šípová je absolventkou Právnické fakulty Univerzity Karlovy (Mgr. v roce 2009), advokátkou zapsanou u České advokátní komory, od roku 2020 senátorkou Parlamentu ČR za obvod Kladno, místopředsedkyní Výboru pro záležitosti EU, členkou Rady vlády pro rovnost žen a mužů, členkou Kolegia expertů pro výkon rozsudků Evropské soudu pro lidská práva. Ve své politické práci se mimo jiné zaměřuje zejména na otázky lidských práv, rovnosti a nediskriminace.

Nicole Štýbnarová (n.stybnarova@law.harvard.edu) byla odbornou asistentkou v mezinárodním právu veřejném na Univerzitě v Oxfordu (2022–2023) a v Leidenu (2023–2024) a v současnosti je jmenovaná na pozici Research Fellow na Právnické fakultě Harvardské univerzity.

Marína Urbániková působí jako odborná asistentka na Katedře mediálních studií a žurnalistiky Fakulty sociálních studií a v Ústavu pro otázky soudnictví Právnické fakulty, obojí na Masarykově univerzitě. Mezi její výzkumné zájmy patří média veřejné služby a jejich nezávislost, gender a žurnalistika, bezpečnost novinářů a novinářek, gender a soudnictví a neformální instituce v justici. V současné době je hlavní řešitelkou projektu *Re-konceptualizace role českých médií veřejné služby: očekávání, výzvy a příležitosti*, podpořeného Grantovou agenturou České republiky. Je členkou správní rady Nadačního fondu nezávislé žurnalistiky a spoluzakladatelkou spolku Ženy v médiích, platformy pro sdílení zkušeností a řešení problémů,

kterým novinářky čelí. V minulosti působila také jako vedoucí výzkumného úseku v Kanceláři veřejného ochránce práv.

Vojtěch Vomáčka je garantem výuky práva životního prostředí na Právnické fakultě Masarykovy univerzity. Studoval tamtéž (Mgr., Ph.D.), dále na ELTE v Budapešti (LL.M) a na Univerzitě Karlově (JUDr.). Pracuje také jako odborný poradce na Nejvyšším správním soudu a pro Akademii evropského práva v Trevíru školí soudce a státní zástupce napříč EU. Zajímá se o souvislosti ochrany životního prostředí a ochrany lidských práv, zejména přístupu k soudu, baví ho veřejné stavební právo a posuzování podmínek provozu průmyslových zařízení.